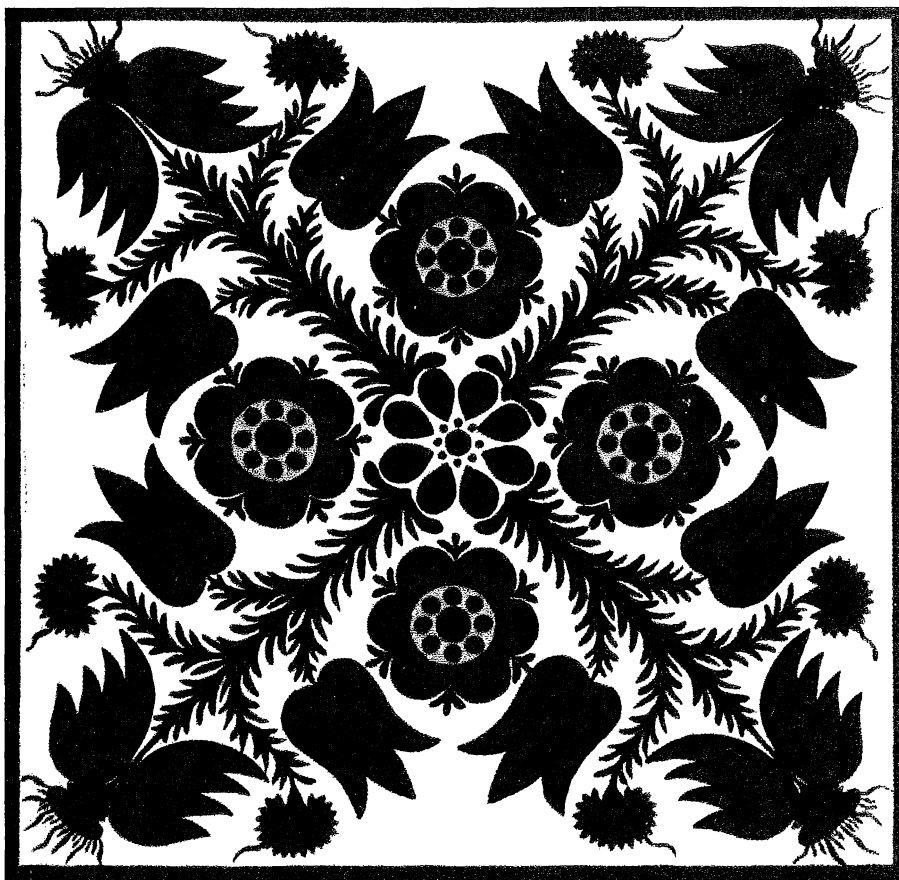

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

Máköfalvi templomkazetta

Huszonnegyedik évfolyam
2013. február

2

Tartalom

Tanulmány

Adorjáni Zoltán: Teológiai tisztánlátás és mélység mint igehirdetésünk legfőbb követelménye.	59
---	----

Vasárnapi prédikációk

Dobri András: Jézus és a samáriai asszony. János 4,4–10.25–30	71
Péter Miklós József: Amikor Isten országa elközelít. Márk 1,14–15	73
Tóth Árpád: Vigyázz a nyelvedre! Jakab 3,10.....	75

Lectio continua

Id. Fazakas Sándor: Jézus példázatai. A tengerbe vetett gyalom. Máté 13,47–48	77
--	----

Prédikációk böjtfő ünnepére

*** Mindenkor Istenben bízva. Jób 1,20–21; 2,9–10; Prédikátor 3,22	82
Kulcsár Árpád: Milyen a te böjtöd? Ézsaiás 58,3–5	85

Prédikáció a nemzetközi homiletikai irodalomból

Jürg Birnstiel: Temetési prédikációk. Fordította: dr. Pótor Imre Az én békességemet adom nektek. (Idős, tanúságtevő, hívő temetésén) János 14,27	88
--	----

A Genezáret partján

Gyökössy Endre: Isten iskolája. I. Mérlegen – az életünk. Életek – cél nélkül?	90
---	----

Alkalmi prédikációk

<i>Esketési igehirdetés</i> Farkas Sándor: Szolgált Jákób Rákhelért hét esztendeig... 1Mózes 29,20	93
<i>Temetési igehirdetés</i> Megyaszai László: „A halál árnyékában sem félek...” Zsoltárok 23,4.....	95

A címlapon mákófalvi kazetta. A kazettákat a mákófalvi bútorfestő csoport készítette 2012-ben. A fényképeket Imre István Zoltán lelképásztor készítette.

A hátlapon Halassy Adrienn *Falusi templomok* című verse.

Tanulmány

Adorjáni Zoltán
Kolozsvár

Teológiai tisztánlátás és mélység mint igehirdetésünk legfőbb követelménye

Bevezető gondolatok és a téma kibontásának korlátai

Ami a számomra kijelölt témát illeti, őszintén be kell jelentenem már most, hogy igazán újat nem tudok mondani. Először azért, mert a teológiai tisztánlátás és mélység, mint igehirdetésünk legfőbb követelménye, olyan evidens homiletikai tétel, amely nem szorul bizonyításra. Ha Igét kell hirdetnünk – és ez is evidencia –, akkor ez a két követelmény a Szentírás tulajdonságaiból következik: a *Szentírás világos* (ez a *perspicuitas*-tulajdonság; de rögtön hozzá kell tennünk, hogy e világos érthetőség – a Szentírás és hitvallásunk¹ szerint – a Lélek megvilágosító munkája által válik valósággá); illetve abból, hogy Isten kijelentett Igéjét is a mélység jellemzi (*Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és ismeretének mélysége!* Róm 11,33). Mivel a teológiai tisztánlátás és mélység ilyen bibliai alapú követelmény, ennek eleget kell tennünk. Tehát elhivatásunkból következő, s így hivatásos, azaz szakszerű és engedelmes igehirdetői szolgálatunk keserves-édes terhe (Ez 2,7–3,1–3: *Hirdesd az én igéimet..., edd meg, amit adok neked!...és az tele volt írva mindkét oldalán. Siratóéneket, sóhaj meg jajszó volt ráírva. ...és olyan édes volt a számban, mint a méz.*).

Másodszor: nem tudok újat mondani egy újabb evidencia miatt sem, hogy tudniillik a teológiai tisztánlátás és mélység *kompetencia, képesség* függvénye. Erre a képességre el kell jutnunk: tanulással, az ajánlott és bevált módszer begyakorlásával. Illetve: ezt fejlesztenünk kell teológiai ismereteink további gyarapításával és a módszer folytonos alkalmazásával. Ennek folyamán alakul ki a magunk egyéni, már nem „iskolás” módszere, de olyan formában, hogy abból nem hiányoznak az „iskolás” módon felsorakoztatott lépések.

Előadásomban kizárólag tanárainkra és azoknak elődeire, illetve kortársainkra fogok hivatkozni, tehát arra az erdélyi irodalomra, amely kezünk ügyében van, s amely azt is megmutatja, hogy *a teológiai tisztánlátás és mélység összefüggésben van a bibliai teológiai és rendszeres teológiai tisztánlátással*, ezekhez pedig nem lehet igazán eljutni a prédikáció szakszerű előkészítésének az első lépései nélkül. Ezért, amikor tisztánlátásról beszélek, tudatosan szólok az első lépésekről (első olvasás, exegézis).

Mivel van 105 éves *Református Szemlének* és tudvalevő, hogy bőven nyújtott anyagot a homiletika vonatkozásában is, ennek számait kezdtem lapozgatni. Eközben döntöttem amellett, hogy egy szűkebb időkeretre fogok szorítkozni, és az erdélyi homiletikai szaktudomány fejlődését és annak alkalmazását fogom ismertetni, hogy ezzel a történeti visszpillantással serkentsem a címben megadott követelmény teljesítését. Egyben így kerülöm el annak kellemetlenségét is, hogy prédikációink kielemezésével szemléltetem: mennyire tükrözik ezek a teológiai tisztánlátás és mélység követel-

---

¹ Ld. II. H. H.: *A Szentírásról, az Isten igaz beszédéről*, 4. pont.

ményének megvalósulását? Ezt ugyanis nem előadás szintjén kell elvégezni, hanem olyan kisebb, baráti munkacsoportokban, ahol elviselhető a hiányosságainkkal való szembesülés, és kezelni lehet a személyes sérelmeket és a konfliktusokat. *A teológiai tisztánlátás és mélység követelményének megvalósulása nem előadásokon múlik, hanem azon, amit előbb már említettem: ismereteink gyakorlatba ültetésén.*

A történeti visszapillantás csak a 19. század második felétől a 20. század 50-es éveire fog kiterjedni – a program szerint kijelölt időre való tekintettel is. Tehát csak a hozzánk közelebb álló múltra, s abban az igehirdetés előkészítéséhez kapcsolódó gyakorlatokra tekintek vissza, mert ezek köszönhetnek, vagy köszönnek vissza mai szolgálatunkban; itt-ott pedig egy-egy szentenciát fogalmazok meg.

Történeti visszapillantás

19. századi igehirdetésünk

Milyen is volt a 19. századi igehirdetésünk? Borbáth Dániel sommásan a „hatástalanság” súlyos és egyben vitatható kifejezésével jellemezte a 19. században elhangzó református igehirdetéseket.² (A súlyos minősítés azért vitatható, mert ki az az ember, aki fel tudná mérni igazán az igehirdetések pozitív, semleges vagy éppen negatív hatásait; és az ilyen értékelés vajon nem súrolja-e a hitetlenség határát? Ugyanis a *II. Helvét Hitvallással* valljuk, kell vallanunk:

„[...] nem gondoljuk, hogy a külsőképpen való igehirdetés azért látszik mintegy eredménytelennek, mivelhogy az igaz vallásban való oktatás a Szentlélek belső megvilágosításától függ, amint írva van: Nem tanítja senki az ő felebarátját, mert mindnyájan megismernek engem (Jer 31,34) és: Sem aki plántál, nem valami, sem aki öntöz, hanem Isten, aki előmenetelt ad (1Kor 3,7). [...] Mindamellett elismerjük, hogy Isten, külső szolgálat nélkül is megvilágosíthatja az embereket; akiket akar, és amikor akarja: ez hatalmában van.”³

Borbáth Dániel minősítése azonban nem Isten hatalmát kérdőjelezi meg. Ő ugyanis abból az alapigazságból indul ki, hogy „az igehirdetés lényegében bibliamagyarázat”. Ha pedig lelkipásztorok palástos szolgálata ténylegesen mellőzi az igei alapot, akkor lehet-e beszélni egyáltalán az Ige Ézs 55,8–11 szerinti hatásfokában vetett reménységéről (...*igém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amüt akarok, eléri célját, amiért küldtem.*)? Borbáth Dániel ugyanis azt állapítja meg, hogy a 19. századi igehirdetés azért volt „hatástalan”, mivel *hiányos és hibás volt a racionalis és liberális exegézis, és az igehirdetés sem törekedett írásmagyarázatra.*

Ő Tompa Mihály (1817–1868) lelkész-költőnek, a népi-nemzeti irodalmi irányzat egyik legjelentősebb képviselőjének, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának (1858) *beszédeit* hozza föl példaként. (Itt tudatosan használom a *beszéd* szót az igehirdetés helyett.) Tompa Mihály beszédei tipikus témaprédikációk. Ezek nem az egyházi évhez, hanem az évszakok váltakozásához, a földművelés jelentős eseményeihez és népi szokásokhoz igazodnak, *pár szavas textusaik* pedig csupán mottók. Így hát nem is a textust, illetve a Bibliát magyarázzák; és teljesen mellékes, hogy a kiragadott igehely milyen szöveggörnyezetben áll. A beszédek tartalma *racionalista erkölcsstanítás*, s az itt-ott mégis beidézett *igehelyek pedig nem az üzenetet támasztják alá, hanem*

² Borbáth Dániel: Az igehirdetés. In: *Református Szemle* 1957, (356–379) 356.

³ *II. H. H.*: A Szentírásról, az Isten igaz beszédéről, 4.

az erkölcsi tanítást. Ugyanezt a szemléletet és prédikálási módot, illetve „hatástalan-ság”-ot állapította meg Imre Lajos is.⁴

Tompa Mihály nem volt erdélyi, Borbáth Dániel pedig azért példálózott vele, mert a kor kiemelkedő lelkészi „szólnok”-a volt. De ami az ő beszédeit jellemezte, az érvényes volt az erdélyi prédikációra is. Olvassunk csak bele a kolozsvári Herepei Gergely (1807–1859) beszédeibe.⁵

Kibédi id. Péterfi Károly (1790–1873) marosvásárhelyi lelkész és szintén a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja 1891-ben megjelent prédikációs kötetének⁶ előszava után jegyzéket találunk: *Kiadatlan beszédek s más papi és filosofiai munkák sorozata; vonatkozással az előszóban tett megjegyzésre, s ebben az Évszakiak felirat alatt ilyen prédikációcímetek olvashatunk: Az évszakok, különösen az ősz iskolájából vett erk. tanuságok. Ézs 40,3.7.8; Téli beszéd és téli természetből vett erk. tanuságok. Jób 37,8–9; Zsolt 74,16–17; Zsolt 147,16–17; Fársági beszéd. Szabad-e örvendeni, szabadok-e az időtöltések, vigasztások, multságok és játékok? És ha szabadok, minő vigyázattal kell lenni az azokkal élésben? Végre néhány erk. tanuság az örvendőkre nézve. 1Kor 10,31.*⁷ A beszédek célját világosan le is írja az *Előszóban*:

„[...] mindenek magok részökről megtevén a tehetőt, szüntelen előbb halad az értelmi és erkölcsi világ az eszményi tökélyben, az eredeti vagy általános igazság ismeretében, mely bennünk csak rész szerint és csupán Istenben van teljesen megvalósulva, kitől száll és szálljon is alá sokat szenvedett és azért el is késett, de jelenben, minden tekintetben, rendkívüli eréllyel iparkodó hazánk- s nemzetünkre is minden földi és erkölcsi tökély, áldás és boldogság.”⁸

Ha pedig beleolvasunk prédikációiba, a maga nyelvi kifejezőmódjának értékelése elnéző mosolyt vált ki belőlünk, mert ezt kérdezzük: Akkor ehhez képest milyen lehetett a korábbi kifejezőmód?

„A nyelvezetre nézve meg kívánom még jegyezni, hogy abban szóvirágot, cifra irályt hasztalan keres az olvasó [...]”⁹

A Kánai menyegző (Jn 2,1–1) című 14 oldalas prédikációja¹⁰ felé ezt a mottót írta: „Ha nincs borunk, igyunk vizet!” Így kezdődik:

„Híres és pompás menyegzők voltak már s lesznek e világon. Képzeljétek ker. afiai! a nagyok- és gazdagokét, királyok- és fejedelmekét, melyekre ezereket, sőt milliókat, nem mondom költenek; de pazarolnak, úgy, hogy azt még a borban torkig úszó Bakhus és a gyönyörökben buborékló, vagy divatlanzkodó Vénus is megsokalnák, vagy megirigyelnék. De oly híres, mint a kánai, megeshetik pedig,

⁴ Hódmezővásárhely vonatkozásában ezt írja: „Az egyháztágok reformátussága főként katolikus elleneséget, református büszkeséget és egyházi vagyongyarapítást jelentett. Érdekes jelenség volt, hogy a lelki elmaradottság, az élő és szeretetben munkálkodó hit hiánya ellenére a templomba csak ritkán járó hívek nagy adományokkal és gazdag alapítványokkal segítették az egyházat. ‘A református ember hite azt jelenti, hogy becsületese legyen’ – volt a jelszó. [...] Imre Lajos: *Önéletírás*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 2. A Kolozsvári Református Teológiai Akadémia Protestáns Egyháztörténeti Tanszékének kiadványsorozata. A sorozatot szerkeszti Buzogány Dezső. Sajtó alá rendezte Adorjáni Zoltán és Buzogány Dezső. Kolozsvár 1999, 36–37.

⁵ Ld. pl. Herepei Gergely: *Alkalmi beszédek*. Kolozsvár 1846.

⁶ Kibédi id. Péterfi Károly: *Közönséges és alkalmi egyházi beszédek*. Maros-vásárhelytől 1971.

⁷ Uo. X.

⁸ Kibédi id. Péterfi Károly: *Közönséges és alkalmi egyházi beszédek*, VII.

⁹ Uo. VI.

¹⁰ Uo. 12–30.

hogy az csak szegény ember menyegzője volt, mint vélhetni abból is, hogy ott a bor elfogyott és ily szó hallatszott: *Nincsen borunk!* oly híres menyegző, – mondom – mint a kánai, soha egy sem volt, s nem is lesz a világon; mert abban oly személyek voltak, kiknek tiszteletére minden királyok, még az orosz, osztrák, francia és brasíliai császárok is térdet, fejet hajtának, milyekhez ezeknek az ő menyegzőjökör is szerencsájuk nem volt. Jelen voltak abban t.i. mint vendégek: Jézus és az ő anyja Mária, az ő tanítványai és több más szentek.”

Aztán a maguk szép rendjén következnek azok a részek, amelyek ilyen erkölcsi és egészségügyi tanításokat fejtenek ki:

„De ha nincs borunk se igyunk pálinkát [...]. Ha nincs borunk, igyunk vizet. [...] Ha van is borunk, ne igyunk mindig bort; de inkább és gyakrabban igyunk vizet. [...] De ha van is borunk, ne igyunk mindig bort, hanem vegyítsük meg azt vízzel – borvízzel. [...] Ha van is borunk, de úgy igyunk a szőlőtőke gyümölcséből, hogy majd újat ihassunk Jézussal a mi mennyei atyánk országában. [...]”¹¹

S mert a Kánai menyegzőről prédikál, a beszéd utolsó három oldalán a házasságra vonatkozó etikai intelmeit mondja el.¹²

A 20. század eleji fordulat

Erdélyben az 1920-as évektől kezdve következett be fordulat a teológiai irányultság tekintetében. A trianoni békeszerződés okozta megrendülés és befele fordulás abban is megnyilvánult – és ez utólag áldásosnak bizonyult –, hogy az ifjabb tanárok a Teológia könyvtárában kutatva kerestek vigasztalást, és ekkor fedezték fel maguk számára a reformatori és hitvallásos hagyományokat. Felismeréseiket és a váltás szükségességét pedig megerősítette a hozzánk is eljutott újreformatori teológia. Ismét Imre Lajos *Önéletírását* idézem:

„Az erdélyi egyházkerület lelkészei és gyülekezetei még egy régi ‘modern’, sőt liberális teológiai felfogás és világnézet hatása alatt állottak. A Ravasz indította építő, hitvallásos felfogás, amelyet *Az Úr* lelkipásztori szaklap (1915–1918, majd 1923–1944) is felvállalt és propagált, még nem tudott gyökeret verni. Tanítványaink, akik mind nagyobb számban kerültek ki a Teológiáról, szintén nem voltak egységesek teológiai felfogás és vallásos világnézet tekintetében [...], majd 1925-től kezdve mindnyájan az újreformatori teológia irányába tájékozódunk, s akkor ez hatott rájuk. A másik kerület régi tiszántúli hagyományokat őrzött, lelkészi kara ortodox volt, megnyilvánulásában viszont felületes gondolkozású, többen a racionalizmus hatása alatt álltak. A szalontai lelkész, az öreg Böszörményi ezt mondta egyszer László Dezsőnek:
– Ti már Jézust is Istenné tettétek!”¹³

Szintén az újreformatori teológia hatására következett be az, hogy *az írásmagyarázat is túllépte a korábbi liberális szemléletmódot*. Lassan beivódni kezdett a lelkészek tudatába, hogy *a prédikáció Isten tulajdon igéjének hirdetése*.¹⁴ Számunkra ez evidencia – elvileg mindenféleképpen. De milyen különös, hogy ez újszerűen hatott az 1920-as évektől.

¹¹ Kibédi id. Péterfi Károly: *Közönséges és alkalmi egyházi beszédek*, VI. 25–27.

¹² Uo. 28–30.

¹³ Imre Lajos: *Önéletírás*, 206.

¹⁴ Borbáth Dániel: *Az igehirdetés*, 356–357.

Az igehirdetési gyakorlat megváltozása azonban hosszabb időt igényelt. A legfontosabb azonban az volt, hogy *megszületett az igeszerű prédikálás igénye és követelménye*, a Kolozsvári Teológián pedig ehhez igazodott az exegézis, a homiletikai elmélet és a prédikációk előkészítésének, illetve megfogalmazásának gyakorlata. Ez az igény és követelmény lelkési értekezletek témájává lett, és a *Református Szemle* is egyre gyakrabban közölt olyan írásokat, amelyek az igehirdetés ilyen értelmű megújulását szolgálták.

Az 1950-es évek igehirdetése

A *Református Szemle* bepillantást enged abba is, hogy az 1950-es évek elején miként bontakozott ki az igehirdetés megújulását szolgáló szakmai beszélgetés és irodalmi tevékenység, illetve, hogy miként kezdődött el a prédikációk előkészítésének módszeres bemutatása. Megjelent például Tökés István egyik lelkési értekezleten tartott előadása – *Az igehirdetés munkája a prédikálás előtt*¹⁵ –, amelyben Fil 1,1–2 textusán keresztül szemlélteti, hogy miként készül az igehirdetésre. Előadásával példát nyújtott az igényes készülésre. Így serkentette lelkéztársait ehhez hasonló fáradozásra. Először azt mondta el, ami akkor is az első lépés volt a prédikáció előkészítése rendjén: milyen gondolatokat ébreszt benne a két vers, és mit juttat eszébe? Majd végighaladt a textuson, és ismeretei alapján magyarázatokat fűzött a két igevers állításaihoz és kulcsfogalmaihoz, végül pedig kiemelte:

„Amit elmondtam, az nem a prédikáció, hanem csak egy része, tudniillik a lelkipásztor dolgozó szobájában elvégzett munka.”¹⁶

Az előkészület részeként végzett első meditálás, az exegetálás és magyarázat, illetve a homiletikai exegézis még nem prédikáció, hanem csak előkészítő, de fontos lépések sora – a prédikáció felvázolása és megfogalmazása előtt.

Itt jó, ha újból elismételjük és tisztázzuk magunk számára, hogy mi a különbség a tudományos és a homiletikai exegézis között.¹⁷ A homiletikai exegézis megnevezés nem azt sugallja, hogy ez mellőzné a tudományos jelleget, és hogy lényegében más volna, mint tudományos testvére. A kettő a maga célkitűzésében tér el egymástól, és mindkettőre szükségünk van a prédikáció előkészítésében.

A tudományos exegézisnek azt kell feltárnia a lehető legpontosabban, hogy az egykori hallgatók vagy olvasók miként értették eredetileg a Biblia szövegét. Sokszor hallott vélemény az exegetikai munkák többségéről, hogy „szárazak” és nem nyújtanak segítséget az üzenet megfogalmazásához.

A tudományos exegézistől ne azt várjuk, hogy kimondottan homiletikai támpontokat nyújtson a prédikációhoz.

A homiletikai exegézis a tudományos exegézisre támaszkodik és így egyszerre törekszik az eredeti üzenet megértésére és azoknak a kapcsolópontoknak, úgynevezett „kritikus pontok”-nak megkeresésére, ahol a szöveg megnyílik felénk, azaz megtaláljuk azokat a szálakat, amelyekken keresztül a távoli és bibliai korok emberét megszólító, s így idegen szöveg közelebb kerül hozzánk. Ez valósul meg az úgynevezett

¹⁵ Ld. *Református Szemle* 1951, 292–297.

¹⁶ Uo. 297.

¹⁷ Vö. Kiss Jenő: *Hármasban Isten színe előtt. Az Ige, az igehirdető és az igehallgató gyülekezet*. Exit Kiadó, Napoca Star, Kolozsvár 2010, 15–16.

hermeneutikai hídverés során. Hogy ez a hermeneutikai hídverés még világosabb legyen előttünk, legjobb, ha példát hozok fel Kiss Jenő *Hármasban Isten színe előtt* című könyvének szemléltetései közül. A Mt 5,1–10 boldogmondásaihoz készített hermeneutikai hídverésében ezt írja:

„[...] ha összevetjük a boldogmondások emberképét korunk emberképével, akkor a következő különbségekre figyelhetünk fel: A boldogmondások olyan embert állítanak elénk, aki a maga szükségeinek kielégítését Istentől várja (ráhagyatkozás), és fáradozik a másik ember szükségeinek kielégítésén (szolidaritás, a másik ember iránti felelősség). Korunk embere ezzel szemben erőteljesen individualizálódott [...]. Ám ha figyelembe vesszük, hogy a fentebb említett bibliai emberkép parainézis (intelem) jellegű bibliai szövegekben fogalmazódik meg, akkor meglátjuk, hogy az nem egy reális, hanem egy óhajtott és lehetséges emberkép. Ezt a momentumot tekinthetjük a szöveg *kritikus pontjának*.¹⁸

A jelenlevő idősebb lelkipásztorok emlékeznek még Tőkés István újszövetségi exegezis kurzusának bevezető részeire: 1. *Az exegezis fogalma*; 2. *Az exegezist meghatározó szempontok*; 3. *Az exegezis konkrét feladata*.¹⁹ Ő ugyan nem használta a homiletikai exegezis szakkifejezést, azonban hangsúlyozottan *teológiai fáradozásnak* nevezi az exegezist, és a bevezetés végén megfogalmazott konklúzióban mondja ki világosan: fontos átlépnünk, vagy ledöntenünk a szöveg és a jelenkor között álló falat, és úgy megértenünk azt, hogy alkalmazni tudjuk a magunk idején és helyén, a gyülekezeti szolgálatban, vagyis az igehirdetésben.²⁰ Ő itt utal arra, amit újabban a homiletikai, tehát az igehirdetésre néző exegezis céljaként határozunk meg: a „kritikus pontok” megkeresésére. Vagyis: amikor az exegezist *igehirdetés-előkészítő teológiai fáradozásnak* nevezi, akkor e meghatározással és ennek gyakorlatával egybekapcsolja – és ez helyes – a tudományos és a homiletikai exegezist.

Nem szükséges magyaráznom, hogy elhangzott vagy leírt prédikációink nyílt ki-elemzése mennyire kényes kérdés lehet számunkra. A legtöbb ember nem fogadja ujjongó lelkesedéssel a bírálatot, nekünk pedig magyar, illetve erdélyi lelkialkatunk miatt is kényelmetlenebb ez, tudniillik önkéntelenül az az érzésünk, hogy a bírálat egyenesen személyünk elleni támadás, és nehezen tudjuk túltenni magunkat ezen. Ezt pedig még szakmai betegségeink, torzulásaink kétféle megnyilvánulása is fokozhatja: a szakképzett lelkipásztor gögje a teológiát nem végzett gyülekezeti tagokkal szemben, és az a fajta beszűküléses elbizakodottságunk, hogy *amit én csinállok, az úgy van jól*.

Tőkés István, akinek – mint tudjuk – mindig is szívügye volt az igehirdetés, érdekes módon próbálta áttörni a prédikációk kiértékelésének szubjektív akadályait. Egyik *Szemle*-számban meghökkentő címmel jelentette meg a prédikálás megújulását szolgáló rövid írását: *A jó prédikáció, amelyik rossz*.²¹ Textusa 2Thessz 3,13: *Mi pedig hálaival tartozunk az Istennek mindenkor értetek, testvéreim, akiket szeret az Úr, mert kiválasztott titeket az Isten kezdettől fogva az üdvösségre, a Lélek megszentelő munkája és igazságba vetett hit által*. És mintha csak hallotta volna valahol az erről elhangzott beszédet, felvázolta annak tartalmát. Adott ponton pedig ezt írja:

¹⁸ Kiss Jenő: *Hármasban Isten színe előtt*, 26.

¹⁹ Ld. Tőkés István: *Exegezis, kommentár, magyarázat – exegetikai bevezetés*. In: *A Márk szerinti evangélium magyarázata* [Mk 1,1–34]. Kurzus. Egyetemi fókú Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár 1975, 1–16.

²⁰ Ld. *uo.* 16.

²¹ Ld. *Református Szemle* 1955, 65–67.

„Aligha mertül fel kifogás a mondottak helyessége felől. Minden szó bibliai volt és hitvallásainknak megfelelő. Tehát a tartalom *kifogástalanul jó*. És mégis azt kell írni erről a prédikációról, hogy *rossz*. Miért? Azért, mert semmi köze nincs a felvett textushoz. Azért, mert lelkesedéssel és váltakozó hanghordozással arról szólott, hogy miről nem szólott a textus.”

Tudniillik a névtelen lelkipásztor mottóként ragadta ki a *hálával tartozunk az Istennek* mondattöredéket, és kezdve attól, hogy Isten teremtette az embert, felsorolta, hogy mi mindenért lehetünk, illetve kell lennünk hálásaknak, csak éppen arról nem beszélt, amivel folytatódik a textus. Pedig abban – amellet, hogy olyan hittestvérekről van szó, akik által növekedik és kiteljesedik mind Krisztus egyháza, mind az apostol élete – minden további szó igen jelentős teológiai súllyal bír: Isten kiáradó szeretete, amely motíválja az ő üdvösségre kiválasztó végzését; a Lélek megszentelő munkája; a hit ajándéka és haszna. Nem beszélve arról, hogy a néhány mondat az egész üdvtörténet perspektíváját vázolja fel, amire Nagy András is nagy hangsúlyt fektetett, és hogy a kiválasztás is sarkalatos bibliai és rendszeres teológiai kérdéskör.

Tökés István így zárja írását:

„Ilyenkor azt szoktuk mondani, hogy Isten a legelesettebb szavakat is fel akarja használni. Ez igaz, de minket egyáltalán nem mentesít a felelősség alól. Ha a jelzett szólammal vigasztaljuk magunkat, akkor akár be is zárhatjuk a Teológia kapuit, és hadat üzenhetünk az egész lelkészképzésnek és teológiai tanulmánynak. Vége van – vége kell lennie – annak az időnek, amikor [...] készületlenséggel lépünk a szószekekre.”²²

És bevalja, hogy az eddig névtelen prédikátor beszéde az övé volt.

Ha a prédikáció előkészítése során már a textusserűség alapvető és – úgymond – minimális követelménye sem érvényesül, akkor ez eleve kizárja a teológiai tisztánlátás és mélység követelményének figyelembe vételét. Vagyis a tisztánlátásra jutás és elmélyülés, amely az előkészületnek egy további, olykor fáradságosabb lépése, már nem is kerülhet sorra, mivel a lelkipásztor kiiktatja az első olvasat és a beszéd felvázolása, megfogalmazása vagy elmondása közötti munka egymáshoz kapcsolódó, egymásra építő szakaszait.

Az ötvenes évek igehirdetéseiben azonban nemcsak ilyen szélsőségeket lehetett észlelni, ugyanis szintén írásban jelent meg ez az észrevétel is:

„A prédikációt nyilvánvalóan nem szakíthatjuk ki a maga összefüggéseiből. Szellemi vonatkozásban ez azt jelenti, hogy egyidejűleg látni kell a keresztyén tanításnak (dogmatikának) és az írásmagyarázatnak (exegézisnek) prédikációra néző sajátos feladatait. [...] Egyáltalán nem véletlen, hogy az utóbbi időkben egyre több szó esik mind a hitvallásokról (mégpedig sokféleképpen), mind az exegézisről.”²³

Vagyis azt lehetett megállapítani, hogy a prédikációra való készülés első lépésén túl egyre inkább érzékelhető a további lépések érvényesítése: a kontextus figyelembe vétele, a textus exegézise és a rendszeres teológiai mérlegelés. A *Református Szemle* pedig didaktikus példát nyújt arra is, hogy gyakorlatilag miként kell készülni az igehirdetés-

²² Tökés István: *A jó prédikáció, amelyik rossz*, 57.

²³ Ld. Tökés István: *Jelek az igehirdetés megújulása terén*. In: *Református Szemle* 1955, (209–211) 211.

re.²⁴ A most következő sorok, amelyek egy virágvasárnapi választott textus, a Zsolt 118,24–26 kapcsán fogalmazódnak meg, az előző idézetben említett követelmények kérdéskörét vezetik tovább. A cikk szerzője arra a következtetésre jut, hogy a zsoltár két verse virágvasárnapi textus lehet, ugyanis a virágvasárnapi történet leírásakor mindhárom szinoptikus evangélium idéz belőlük (Mt 21,9; Mk 11,9–11; Lk 19,38), majd ezt írja:

„A szisztematikus teológiának Krisztus királyságáról szóló tanítása utat nyit arra, hogy a textust valóban az egész Szentírás (kijelentés) összefüggésében nézzem. Eközben a dogmatikai tételek szószerű megvívásánál megóv a textusszerűség, viszont az elszigetelt és így a tévelygés veszélyét magában hordozó hamis textusszerűségtől megóv a szisztematika teológia.”²⁵

Nagy András tanárelődünk ezt így mondta:

A bibliai teológia és a rendszeres teológia együtt az igehirdetés legfontosabb kritikusai is. E nélkül az igehirdetői műhelyben elvégzett kritikai tevékenység nélkül eltéved az igehirdető.

Itt tehát a bibliteológiai és rendszeres teológiai tisztánlátás hasznáról esik szó. Az említett „hamis textusszerűség” pedig azt jelenti, hogy a verseket beszorítjuk a zsoltár kontextusába és kortörténeti összefüggéseibe, és nem vesszük figyelembe annak újszövetségi vonatkozásait. Ha netalán ebbe a hibába esnénk (itt egy nagyon egyszerű, mondhatnám evidens esettel van dolgunk), viszont tájékozódunk afelől, hogy mit tanít a rendszeres teológia Krisztus királyságáról, akkor mindenféleképpen elkertüljük a tévedést, és nem esünk az erőltetett krisztológiai értelmezés melléfogásába.

A cikk ezután azt is felsorolja a Zsolt 118,24–26 konkrét példáján keresztül, hogy teológiai tudományok, amelyeket nemhiába tanítanak nekünk, milyen segítséget nyújtanak a prédikáció előkészítéséhez. Röviden:

- a) *A hermeneutika*, az írásmagyarázat elmélete arra figyelmeztet, hogy miként kezeljük a textust. Sommás tétel: *az Írás önmagát magyarázza.*
- b) *A kortörténettel* a textus mögötti konkrét helyzetet látta meg, amely elősegíti a megértést.
- c) *A filológia (grammatika)* felhívja figyelmünket olyan jellegzetességekre, amelyek meghatározhatják igehirdetésünk tartalmát.
- d) *A homiletika* arra tanít meg, hogy milyen szempontokat vegyünk figyelembe a textus kezelése során.
- e) *Az egyháztörténet* azt is megmutatja, hogy nem valami új úton járunk.
- f) *A cura pastoralis* a hívek sajátos helyzetének figyelembe vételére szolgál, hogy majd ne a levegőbe beszéljünk.
- g) *A rendszeres teológia* az összefüggésekre figyelmeztet: a tanítás szükséges korlátai közé szorít, hogy megóvjon a tévelygésektől.²⁶

A felsorolást feltétlenül ki kell egészítenünk a *bibliai teológiával*, mint amely a bibliai összefüggések meglátásában segít.

---

²⁴ Ld. például Tökés István: Hogyan készülök gyakorlatban az igehirdetésre? In: *Református Szemle* 1957, 54–59.

²⁵ Uo. 55.

²⁶ Uo. 59.

Az 1950-es évek igehirdetésnek mérlege

Az Erdélyi Református Egyházkerület egy prédikációs kötetet tervezett kiadni az 1950-es évek derekán. A mindig is bevett és egyáltalán nem szokatlan kezdeményezés azonban olyan átfogó munkafolyamattá terebélyesedett, amelyet azért is tartok itt fontosnak feleleveníteni, mert az akkorihoz hasonló tevékenység, majd az ezt követő jobbítási igyekezet megismétlését ma feltétlenül szükségesnek látom.

1956-ban az egyházkerület 3–3 prédikációt kért be a lelkipásztoroktól, hogy a tervbe vett kötetben az így begyűjtött anyagból választhassák ki a legmegfelelőbbeket. Ezeket névtelenül kellett benyújtani az egyházmegyékhez, ahol az erre kijelölt 4–6 tagú bizottság számmal látta el a prédikációkat, elbírálta őket és kiselejtezte azokat, amelyeket nem tartott alkalmasnak a közlésre. Az egyházmegyei bizottságoknak 15–15 prédikációt kellett „értéksorrend”-be állítaniuk, hogy ezeket aztán felküldjék az egyházkerülethez, ahol a prédikációkra megyénként más-más betűt jegyeztek fel. Tehát a beküldött több mint 1000 prédikáció közül 300, azaz megyénként 15 jutott a kerületi, nyolctagú bizottság elé, éspedig az egyházmegyei véleményezések nélkül, hogy ezek ne befolyásolják a kerületi bizottság tagjait. A kerületi bizottság átolvasta a prédikációkat, és közös gyűlésükön együtt értékelték ki azokat. Az ülés két napig tartott, és jegyzőkönyvet vettek fel munkájukról. Gönczy Lajos gyakorlati teológiai tanár pedig ennek alapján fogalmazta meg azt az írását, amely az 1950-es évek igehirdetésének mérlege.²⁷

Gönczy Lajos először az általános észrevételeket fogalmazta meg:

1. A benyújtott prédikációk nem nyújthatnak hű képet kerületünk igehirdetéséről, mivel a lelkipásztoroknak egynegyede nem tett eleget a felkérésnek. A vártnál alacsonyabb színvonal pedig annak tudható be – többek között –, hogy a lelkipásztorok *kényeszedve*, s emiatt gondtalanul kivitelezett prédikációkat adtak le.

2. A kialakult kép azonban mégis közel áll a valósághoz, mivel a prédikációk – akárhogy is készültek el – bepillantást engednek a lelkipásztorok műhelymunkájába. Ilyen tekintetben általánosnak vélhető az az észrevétel, hogy ezt a munkát a *felületesség* és az *önállótlanosság* jellemzi.²⁸

A mérlegelést most azért fogom részletesebben ismertetni, mert nemcsak összesítő történeti dokumentum a hajdani erdélyi igehirdetésről, hanem azért is, mert tanulságos és ma is kívánatos példa az igehirdetés iránti felelősségre. Továbbá olyan tükrör, amely nemcsak azt mutatja meg, hogy *nincs új a nap alatt*, hanem minket is segít szembesíteni saját műhelymunkánk szakszerűségének valóságával és elmondott igehirdetéseink tényleges minőségével.

Forma

1. Az olykor olvashatatlan kéziratok (sokan nem írógéppel jegyezték le prédikációikat) általában a választékos és tiszta nyelvezet iránti igénytelenségről, az idegen szavak indokolatlan használatáról, a hétköznapias kifejezésformáról tanúskodnak, tehát a „külsőformai gondosság” hiányát erősítik meg. Viszont:

„Istennek hála, a frázisok, a cifra nyakatekert szólamok, dagályosság, a falrengető szónokiasság kezd kiveszni igehirdetésünkéből.”

Az olcsó hatásvadászatnak inkább csak nyomai látszanak, illetve az egyházmegyei szűrési szintjén bizonyára kihullottak azok a prédikációk, amelyekben ez még mindig

²⁷ Gönczy Lajos: Igihirdetésünk mérlegelése és annak tanulságai. (Az egyházkerületi prédikáció-bíró bizottság megállapításainak ismertetése). In: *Református Szemle* 1957, 328–338.

²⁸ Uo. 329.

erőteljesebben érvényesült – állapította meg a kerületi bizottság. Azonban gyakori a világos, könnyen áttekinthető logikai menet, tagoltság hiánya, és ezt a gondot még az elvontság és a szemléletesség hiánya is tetézi.²⁹

Textus és prédikáció

„A beszédek többsége az Igét a Kijelentés összefüggéséből kiragadva értelmezi [...]”³⁰

Ez pedig a következő hibákra utal: az igehirdetők nem tekintenek a kontextus és a teljes Biblia összefüggéseire és az alapigét tetszésük szerint szakítják ki ezekből – amint az témájuknak megfelel. Ezzel nemcsak megcsonkítják az Igét, hanem a legtöbb esetben ki is forgatják eredeti jelentéséből. Ezért aztán nem az Ige szólal meg, hanem a lelkipásztorok maguk gondolatait adják elő. És itt példákat is olvashatunk:

A Mt 27,35 textusról írt és „felületes beszéd”-nek minősített prédikáció kapcsán ez volt az észrevétel: a nagypéntek nem egyéb, mint egy árverés, amelyen Isten és a sátán licitált az ember lelke megnyeréséért. Végül Isten ígért többet. A képsor megalkotására nyilvánvalóan az adott ötletet, hogy a katonák sorsot vetettek Jézus köntösére.

A Jézus megdicsőülésének leírásából kiragadott versre – Mt 17,4: *jó nekünk itt lennünk* – építő beszéd végig ezt taglalta: „életünk döntő kérdése, hogy hol érezzük jól magunkat”. (Ez – megelőzve korát – akár posztmodern életérzésünk helyzete lehetne, természetesen a prédikáció elején a *captatio benevolentiae* eszközeként.³¹)

A bizottság azt észrevételezi a textusok kiválasztásáról, hogy a lelkipásztor rosszul választ, ahhoz képest, hogy éppen mit kíván mondani a gyülekezetnek, illetve az alkalomra nézve. Ennek az az oka, hogy vagy nem ismeri eléggé a Szentírást, vagy pedig nem a textus fontos számára, hanem a maga témája, amiről szólni akar. Ugyanebben a kérdéskörben a bizottság statisztikát is készített, és megállapította, hogy a prédikációk „közismert textusok közismert megoldásai”: a 300 prédikáció közül 150-nek textusát az evangéliumokból és az ApCsel-ből választották. Ráadásul a textusválasztás nem volt változatos e könyveken belül sem; és e 300-ból 84-nek volt ószövetségi textusa, és pedig azzal a kiegészítéssel, hogy sok könyv teljesen hiányzik, s hogy például a kispapféták irataiból senki sem választott alapigét.³²

A jó textusválasztáshoz jól kell ismernünk a Szentírást, valamint mindig szem előtt kell tartanunk azt, hogy a teljes Kijelentést kell prédikálnunk. S mivel az Igét kell prédikálnunk, szükséges még annak az alázatnak és önmérséklésnek gyakorlása, amely megóv attól, hogy a mi gondolataink kerüljenek Isten gondolatai elé. Mert bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim... (Ézs 55,8)

A textus megfakul a szegényes, szűk horizontú textusválasztás miatt. Így kevés és sovány lelki eledelen tartjuk szolgatársainkat, akiknek táplálását reánk bízta Isten. Igehirdetésünk idővel unalmas is lesz, mert nem hoz elő újat Isten Igéjének gazdag tárházából; s mivel ez a tartalmas és változatos Ige egyben a mi lelki erőnlétünket is szolgálja, mi magunk is megsoványodunk.

Ha textusválasztásunk gazdagsága bibliaismeretünket gyarapítja és elősegíti a nagyobb ívű, átfogó látást. Ha viszont nem eléggé gazdag, akkor hosszabb távon prédikációink is egyre kevésbé fognak tanúskodni a teológiai tisztánlátásról és mélységről.

²⁹ Gönczy Lajos: *Igehirdetésünk mérlegelése és annak tanulságai*, 330.

³⁰ Uo. 331.

³¹ Uo. 330–331.

³² Uo. 332–333., illetve 334.

A textus kapcsán hasznos írásmagyarázási szabályt is olvashatunk a mérlegelésben: az ószövetségi igehelyet csak akkor értelmezzük krisztologikusan, ha annak lehetőségét az Újszövetségben is megtaláljuk. Az ószövetségi textusok esetében elődeink is küszködtek azzal a kérdéssel, miként lehet azokról prédikálni az után, hogy Krisztus betöltötte a törvényt.³³ A bizottság ezt állapította meg: az ószövetségi textusok kisebb száma az jelzi, hogy a lelkipásztorok óvakodnak a Biblia első részétől, bizonyos szövegrészekkel nem tudnak mit kezdeni, illetve, ha mégis ilyeneket választanak alapigéül, „nagyfokú allegorizáló törekvés érvényesül”

Például: 2Kir 6,1–7 (Elizeus egyik csodatétele: a fejsze úszik). Itt előre elnézést kérek az ismertetésbe beszúrt, parodizáló megjegyzéseimért. Ezt azzal a személyes, tehát nem a Szentírás és hitvallásaink szavai szerinti hittel merem elkövetni, hogy Urunknak és angyalainak van annyi humora, hogy szelíd derűvel mosolyogják meg mind a hajdani lelkipásztor magyarázatát, mind pedig az én kommentálásomat. Parodizáló beszúrásaim zárójelben állnak.

A lelkipásztor az Újszövetségre tekintve azonnal allegóriával applikál: egyházépítés. Kétféle hit lehetséges. Ezt a fejsze példázza. (Nocsak mennyi mindenre jó a fejsze! No, de azért is lehet allegorikus szimbólum a fejsze, mert az ügyetlen prófétatanítvány kölcsönkérte. Miért is ne, a hitet elvégre kérnünk kell, és meg is kaphatjuk Istentől. Ez teológiai tisztánlátáson és ugyanakkor hitvalláson, tehát rendszeres teológiai tanításon alapuló magyarázat.) Csakhogy kétféle hit van: az egyik a kölcsönkért. Viszont – Elizeus, jobban mondván: az Írás mélyebb értelme szerint – Jézus, aki a legfőbb prófétánk (itt kíván érvényesülni a rendszeres teológiai tisztánlátás) visszaadja ezt. (Na ez lesz aztán) a másik fajta hit: a kegyelemből nyert hit. (Persze ez nekünk jár, s az ószövetségiek hite, talán még az Ábrahámé is úgy eltűnik – az Ószövetséggel együtt, mint a vízbe merülő fejsze.) Végző következtetés: mi a legfőbb prófétánkhoz kiáltunk, „aki kinyújtja a fát, az ő keresztjét, és új hitet ajándékoz nekünk”.³⁴ (Szegény ószövetségiek! Nekik mindig csak kölcsön lehetett kérni; de mi kegyelemből örökbe kapunk Istentől, tehát nem kell visszaadnunk neki. Talán még az életünket sem. Azt pedig sajnálom, hogy mindebből kimaradt Keresztelő János. Pedig milyen szépen példálózott a fejszével, és ítéletes szava is volt olyan éles, mint a fejsze.)

Az ilyen allegorizálás mélyre látást sejtet, de hamis: csupán emberi bölcsesség és játék az Igével. Nem az alázatos fáradozás az Ige igazi értelmének és mélységeinek felfedéséért. Emellett „megingatja a prédikáció hitelét”³⁵ és az erőltettség miatt a magyarázat ellentmondásokhoz is vezet.

A textus és prédikáció kérdéseinek mérlegelése ezzel záródik:

„[Általános, hogy] a beszédekben nem érvényesül klasszikus formában sem az úgynevezett textusszerű, sem a tételes prédikálás.”

A legtöbb prédikáció egy átmeneti, vegyes típust képvisel, és ebből az átmenetiségből erednek a hibák.³⁶

Ünnepi és alkalmi prédikációk

Ezt a kérdéskört csupán röviden és lényegre törően foglalom össze a mérlegelés alapján. A kerületi bizottság asztalára került és mindössze 25 ünnepi és alkalmi prédi-

³³ Gönczy Lajos: *Igehirdetésünk mérlegelése és annak tanulságai*, 332–333.

³⁴ Uo. 333.

³⁵ Uo. 334.

³⁶ Uo. 335.

káció közül csupán 19 ütötte meg a mértéket. Volt közöttük 3 eszetési beszéd is, de egyik sem felelt meg a közlés feltételeinek. A temetési igehirdetések alacsony színvonalúaknak bizonyultak, és általános jelenség volt, hogy a lelkipásztorok küszködtek a textus és az alkalom közötti kapcsolattal.³⁷ Megjegyzem: mint ahogy mi is manapság, mert e szolgálati alkalmak esetében nem is olyan könnyű a kettő olyan tüdvös összekapcsolása, hogy ne szoruljon háttérbe az Ige, de az alkalom sajátossága is kellő módon jelentkezék.

Szükséges ismételtén átlapoznunk az ünnepkörök és alkalmak homiletikájáról szóló szakmunkánkat.

A kiértékelés egyéb megállapításai és a további terv

E cím alatt most már csak vázlatosan ismertetem a bizottság észrevételeit:³⁸

- a kerülethez feljutott prédikációk között alig akadt olyan, amelyben tanbeli tévelygést lehetett felfedezni, ami annak is lehet következménye, hogy az egyházmegyék kiszűrték az ilyen hibákat tartalmazó igehirdetéseket;
- összességükben többet szóltak ítéletes hangon, és így kevésbé érvényesült a kegyelem nélkülözhetetlen felmutatása;
- észlelhető, hogy hiányzik az Biblia egészét szem előtt tartó és tervszerű igehirdetés, hogy érvényre jusson Isten teljes kijelentése s ugyanakkor az Ige fénye alá kerülhessenek az ember sokféle és újabb kérdései:

„Esetlegesen, tervszerűtlenül, mindig a legkényelmesebb utat választva vándorunk az Írás világában, és mint az eltévedt vándor a pusztában, körbe-körbe topogunk a százszor megjárt és sokszor megunt, agyontaposott ösvényen.”³⁹

A végső szavak pedig ezek: a hibákért súlyos felelősség terheli a lelkipásztorokat, s ezért rendszeresen 4–5 évenként meg kellene ismételni igehirdetésünk kiértékelését.

„Ha [...] minden egyházmegye módot keresne, és alkalmat adna arra, hogy nemcsak a kerületi bizottság, hanem az első fokon bíráló egyházmegye bírálatát, észrevételeit, tanácsát is megismerje, és testvéri módon megbeszélje: olyan indíttatásokat nyerhetnének, és azokból olyan kezdeményezések fakadhatnának, amelyeknek gazdag gyümölcsei teremnének.”⁴⁰

Előadásom végén azt ismétetem meg, amit a bevezetésben is elmondtam:

A teológiai tisztánlátás és mélység kompetencia, képesség függvénye. Erre a képességre el kell jutnunk: tanulással, az ajánlott és bevált módszer begyakorlásával. Illetve: ezt fejlesztenünk kell teológiai ismereteink további gyarapításával és a módszer folyamatos alkalmazásával.

(Elhangzott Kolozsváron, 2012. október 10-én, az Erdélyi Református Lelkészértcsekeleti Szövetség *Mi pedig Krisztust prédikáljuk* témájú (1Kor 1,23a) értekezletén.)

³⁷ Gönczy Lajos: *Igehirdetésünk mérlegelése és annak tanulságai*, 335–336.

³⁸ Uo. 336–338.

³⁹ Uo. 336.

⁴⁰ Uo. 338.

Vasárnapi prédikációk

Dobri András
Kolozsvár–Kerekdomb

Jézus és a samáriai asszony

Alapige: János 4,4–10,25–30
Bibliolvasás: Róma 8,1–3

Ez az újszövetségi történet arról szól, hogy Jézus a némaságból is ki tud gyógyítani. Miféle némaságról van szó? Ki nem volt úgy közülünk, hogy találkozott egy régi ismerőssel, aki tüstént rázúdította minden gondját, baját, lehetetlen munkahelyi körülményeit, nehéz családi helyzetét, és te érezted, tudtad, hogy mondani kellene valamit. Valami kedveset, szépet, ami biztatást, bátorítást jelentene. De a gondolataid csak odáig jutottak, hogy ezért a találkozásért elkéssel onnan, ahova éppen siettél. Ezért néhány közhelyet mondva elköszöntél, elmentél. Tulajdonképpen néma maradtál. Vagy ki nem volt úgy közülünk, hogy kórházban látogatott meg valakit, egy olyan kórteremben, ahol azelőtti napon is meghalt valaki. És te érezted mint keresztyén ember, hogy mondani kellene valamit a jelenlevő, halál felett diadalmaskodó Jézus Krisztusról. De aztán csak udvariasan meghallgattad a betegség leírását és gyógyulást kívánva elmentél. Vagy ki nem volt úgy közülünk, hogy egyszer a gyermeke megkérdezte tőle, hogy hol lakik Jézus Krisztus, és amikor a nagypapa meggyógyult, ő gyógyította meg vagy a doktor bácsi? És egyszerű, világos beszéd helyett valamivel elűtötted ezt a csacsi kérdést. És ki nem volt úgy közülünk, hogy a jelenlétében gyalázták Isten nevét és ő hallgatott, mert mit is mondjon az ember ilyenkor?

Nos, ebből a némaságból akar kigyógyítani Jézus, amikor mi azt mondanánk, hogy olyan furcsa lenne megszólalni, olyan természetellenes, majd ha nagyobb hitünk lesz akkor, meg hát az emberek azt mondanák, hogy éppen te beszélsz, s ha ezt komolyan mondd, akkor miért nem élsz úgy? Az eredmény viszont az, hogy amikor Róla kellene mondani valamit, a szomjazókat az élő víz forrásához vezetni, akkor hallgatunk, azaz ilyen értelemben némák maradunk. Hát ez a némaság betegség! Nem természetes állapot! Olyan betegség, amiből csak Jézus Krisztus tud meggyógyítani. Sőt ez a némaság bűn, olyan bűn, amit egyedül ő bocsáthat meg. Persze mi tudunk úgy általában beszélni, mint ahogy a samáriai asszony is, csak hát más dolog, ha valaki azt mondja, amit tud, vagy tudja, hogy mit beszél. Ahhoz, hogy valami helyén mondott szó legyen, igazi bizonyágtétel, ahhoz valami egyébre van szükség.

Hogyan gyógyult meg a samáriai asszony? Jézussal megbeszélték az élő víz kérdését, hogy kit, illetve hogyan kell imádni, majd elhangzott a messiási kijelentés: „Én vagyok az, aki veled beszélek.” Közben visszajöttek a Jézus tanítványai, akik élelemért mentek a városba. Hirtelen feszültség támadt, mert nem volt szokás, hogy zsidó ember samáriaival beszéljen ott és akkor, ráadásul asszonnyal. Az asszony megérezhette ezt a feszültséget. Ráérezett arra, hogy az ő jelenléte pillanatnyilag felesleges. Ott hagyta a vedrét, amelyet tulajdonképpen vízzel akart megtölteni és visszafutván elkezdte kiáltani: „Jöjjetek, lássátok meg azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: nem ez-e a Krisztus?” Mi történt? Megszólalt a néma. Ilyeneket ő eddig sohase mondott. Ez lett az ő első bizonyágtétele. Őt fontos üzenetet szeretnék kiemelni ebből a történetből.

Az első, ami tulajdonképpen kapcsolódik az asszony bizonyágtételéhez, az a tény, hogy ott hagyta az üres korsóját a kútnál, pedig annak megtöltéséért ment oda. Ez az otthagyt edény egy kicsit jelképes értelmű is. Akinek ilyen életformáló beszélgetése van Jézussal, az mindig valamit ott hagy. Vagy Jézust hagyja ott, és folytatja az ő régi

megüresedett, gondokkal és bűnökkel teljes életét, vagy mindezeket ott hagyván, Jézust viszi magával. Miről akarsz lemondani? Mit akarsz nála hagyni? Aki Jézussal a szívében megy tovább, az soha többé nem lesz egyedül. Akkor is lesznek gondjai, de mindennek más súlya lesz, mert mindent Ővele beszélhet meg.

A második, ami láthatóvá válik annak életében, akinek ilyen találkozása van Krisztussal, hogy felszabadult emberré válik. Mintha mázsás súlyoktól szabadult volna meg. Nem sok hitele, becsülete lehetett ennek az asszonynak az ő asszonytársai között. Most mindez nem zavarja, hogy éppen egy ilyen személy hív másokat Jézushoz. Többé nem kötik meg az ő bűnei. Mert csak azok kötöznek meg, amiket nem tudtál előtte lerakni. Szabaddá vált. Jézus felszabadította. Most már nem fél az asszonyok szájától, akik biztos sokszor sértegették, sem attól a férfitől, akitől éppen jött. Vallhatta, amit Pál mondott: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé. Jézus Krisztus megtalálta és Ő küldi azokhoz, akiknek szívét maga készítette elő e megérintett asszony bizonyágtételének a meghallgatására.

Harmadszor, van mondanivalója annak, aki megszabadul bűnei súlya alól. Nem úgy, hogy keresem a szót, harmadszor is levegőt veszek, mielőtt belekezek mondanivalómba. Egyszerűen elmondom, hogy mit tett velem. Ennek az asszonynak a bizonyágtétele ez volt: elmondom, mit tett velem. Persze ha te soha nem szólítottad meg, ha sohase találkoztál vele, ha nem engedted, hogy radikális változás álljon be a te életében, akkor nincs miről beszélj. Nem úgy válik valaki Jézus követőjévé, hogy elhatározom, hogy holnaptól az övé vagyok. Nem, mert ez nem elhatározás kérdése, ez szabaddulás kérdése. És amit mond, abban nincs semmi különös gondolatmenet. Hívja őket, azt mondja: jöjjetek. Alig várja, hogy ő is visszamehessen és újra hallhassa őt. És amikor az emberekhez szól, akkor nem a régi ember, nem az ő régi énje, cinizmusa, gőgje szólal meg. Nem a magáét mondja, hanem amit frissen kapott, azt adja tovább. Aki a magáét mondja, az nem bizonyágtétel. Bizonyágtétel az, amit tőle kaptál, tőle vettél és Isten Szentleke által tovább is tudsz, és tovább is kell adnod.

Mikor is történt mindez? Ez a negyedik üzenet. Dél felé, amikor az emberek a nagy melegben vagy ebédeltek, vagy fáradtan pihentek az árnyékban. Egy teljesen alkalmatlan időben. Egy teljesen alkalmatlan időben Istennek a bizonyágtételre talán a legalkalmatlanabb gyermeke fut végig a kihalt utcákon és kiáltozik: Jöjjetek, lássátok meg azt az embert, aki megmondott nekem mindent. Mennyire beszédes ez a mi számunkra, akik sokszor bizonygatjuk: beszélnek Róla, de most nem alkalmas, mert fáradt vagyok, csalódott, az emberek úgysem figyelnének rám, most örömet szeretném kiélni. Mindig alkalmatlan az idő annak, aki számára a másik ember nem fontos, és mindig alkalmas az idő annak, aki szerint nem lehet, hogy amiket láttunk és hallottunk, arról ne szóljunk. Aki nem ad élő vizet a szomjazónak, hasonlatos a hitvány emberhez, aki a sivatagban forrást talál, de másoknak semmit sem szól erről.

És végül, amikor ez az újjászületett asszony elvégezte az ő, másokat Jézushoz hívó szolgálatát, a történet végén szerényen visszahúzódik, már ő is egy a hallgatók között. Nem zavarja, sőt, talán élete legnagyobb elismerésének tekinti azt, amikor a 42. versben azt mondják neki: „Már nem a te beszédedért hiszünk, hanem mert magunk hallottuk és tudjuk, hogy valóban ő a világ üdvözítője.” Eltűnik, háttérbe vonul, hogy Az legyen a középpontban, akiben most már őszintén hisz. Mint az a mécses, amelyekre már nincs szükség, ha feljött a nap. Ilyen mécses-életeknek akar látni minket a mi Urunk, hogy pisláloló, olykor el-elhalványuló fényünkkel, életünkkel, beszédünkkel embertársainkat megnyerjük Krisztusnak. Nem magunknak tulajdonítva bármi eredményt, hanem Annak, aki minket is megtalált, felszabadult emberré tett, mondanivalóval ajándékozott meg és elhittette velünk, hogy lelki sötétségben élő világunkban minden idő alkalmas kell legyen a Róla való bizonyágtételre. Ámen.

Amikor Isten országa elközelít

Alapige: Márk 1,14–15

Bibliolvasás: Máté 5,1–12

Nem, a Sátán nem győzhet semmiképpen! Akkor sem, ha a pusztában *személyesen* száll szembe az *Úr Jézussal*, de akkor sem, ha *Heródes* haragját használja fel *Keresztelő János* ellen. Krisztus Urunk győzött a pusztában a Kísértő felett, mert nemcsak *ismeri* Isten Igéjét, hanem *éli is!* A negyvennapos felkészülés megerősítette az engedelmességben és az áldozatvállalásban. Mennyei Atyjának pedig éppen az az akarata, hogy *most*, Keresztelő János elfogatása után kezdődjék a Názáretből jövő Mester tanítása. Az Útkészítő félreállítás nem állíthatja meg az Isten országa eljövételéről szóló örömmüzenet hirdetését. Tudjátok, testvéreim, hogy miért nem némult el a prédikáció a pogány Rómában, amikor oroszlánok elé vetették a keresztyéneket? Hogy miért nem fojtotta bele az igehirdetők torkába a szót a középkori máglyák füstje? Hogy miért nem nyelték el az Adria hullámai a gályarabok énekét, hanem Hollandiától Svédorszáig és a brit partokig visszhangzott a *Térj magadhoz, drága Sion!*? Hogy miért szólt akkor is templomainkban az evangélium, amikor halálra vagy sokévi börtönbüntetésre ítélték a magyar lelkipásztorokat? Azért, mert **Jézus elment Galileába**, és elment Felvidékre, elment Biharba és a Mezőségre, a Szilágyságba és a Maros mentére, hogy bátorságot ajándékozzon a megfélemlítetteknek, szót adjon az itthonmaradtak ajkára. *Minekutána pedig János tömlőcbe vettetett, elméne Jézus Galileába, prédikálván az Isten országának evangéliumát.*

Galileában kezdődik Megváltó Urunk igehirdető szolgálata. Azon a földön, ahol az egyiptomi menekülésből visszatérve letelepedett a szent család. Ott, ahol számunkra alig ismert gyermekkorának esztendei teltek. Ahol felnövekedett, ahol tekintete beitta a táj szépségeit, ahol népének nyelvét az ott élők kiejtése szerint tanulta. Szép dolog elvágyódni távoli szigetek, ismeretlen népek felé, de ne szédítsen semmiféle kalandvágy addig, amíg fájó szívvel kell elfogadnunk a feladatokat, amelyek *itthon* várnak reánk,

mikor a bús kor harsonája
falakat dönt és lelket ingat,
mikor felejtett ősi szóra
kell megtanítani fiainkat,
mikor rémít a falvak csendje
s elönt a semmi árja minket
és szülni kell és nemzeni
s magunk képére kalapálni
ványadt gyermekeinket!

(Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*)

Néhány dologra máris megtanított minket a mi Urunk Jézus Krisztus, pedig messiási szolgálatának még csak az első lépéseit próbáltuk követni. Megtanított arra, hogy *azonnal be kell lépni* annak a helyébe, akit halál, betegség, fogság vagy háború félreállított az útból; Isten ügének szolgálata nem tűr kényszerszünetet! Figyelmeztetett rá, hogy a szolgálatot *a mieink közt* végezzük elsősorban: az ő kérdéseiket ismerjük, az ő terhükben osztozva tölthetjük be igazán Krisztus törvényét. (Gal 6,2)

Most pedig megtanít még arra is, hogy mi legyen a tartalma annak a szolgálatnak, amelyet Ő végez közöttünk, de úgy, hogy minden gyarló tanítványának, mindannyiunk-

nak az életét – szavait és cselekedeteit – irgalmasan felhasználja. *Galileában* az Úr Jézus Krisztus *Isten országának evangéliumát* prédikálja. De ma, a kolozsvári szószékeken megszólaló *igehirdetők szavában*, s a prédikációra ma, holnap és holnapután *cselekedeteikkel válaszolók tetteiben* is Isten országának evangéliuma fog tündökölni. Lehet, hogy Galilea igehallgatói számára túlságosan vakító könnyek után, de nem a gonoszt gonosszal megverő háborúzás útján, hanem ott, ahol a *békesség, szelidség, irgalmasság* végleg diadalt vesz minden gyűlölet, minden sátáni hatalom felett.

Csodálatosképpen ezt az országot nem a világ *térképén* kell keresni, hanem valahol a világ *történetében*, valahol *az időben*, valahol a mi *életünkben*. Boldog az, aki elzárándokolhat a Szentföldre, s bármennyire eltorzította az eredeti látnivalókat a sok háború, a civilizáció, sokszor pedig éppen a kegyes, vallásos – zsidó, keresztyén és muzulmán – emlékezés, mégis végigjárhatja azokat a helyeket, ahol valaha Urunk is járt. De Isten országa nem azonos azzal a földdel, amelyet neveztek már Kánaánnak, Izraelnek és Palesztinának is. Isten országa *ebben a templomban* is jelen van, de az otthonodban és a munkahelyeden is; bármilyen nehéz elhinned, mégis úgy van, hogy helyet talál a forgalmi dugókban és a gyalogjárón parkoló gépkocsik között is. Ne azt kérdezd, hogy *hol található* Isten országa, hanem ezt: *eljött-e már?* Ne azt, hogy a parlamentbe, a katedrálisba vagy a polgármesteri hivatalba megérkezett-e, hanem azt, hogy a te szívedben ott van-e már? Jelenlétét jelzi-e *megettért életed?*

Mert az idő *bétölt*. Mennyei Atyánk ígéreteinek évezredei lejártak, s az idő óráján a beteljesedéshez ért a mutató. Jaj, de figyelmesnek kell lennie a bibliaolvasó keresztyén embernek, amikor az *idő* gondolatával találkozik! Sem az Ótestamentum, sem az Újtestamentum, de legfőképpen a mi mennyei Atyánk nem úgy méri, nem úgy számolja az időt, mint Te meg én. Sem Isten, sem a bibliai korok emberei számára nem fontosak az atomfizikai kutatóintézetekben kínosan mért milliommód-másodpercek, sem a sportteljesítmények értékelésében szerepet játszó tized- és századmásodpercek. Az ószövegségi zsidó népnek még az is hiányzik az anyanyelvéből, hogy úgy megkülönböztesse a *múltat, jelent és jövőndőt* mint, Himnuszunk költője. („Mebűnhődte már e nép a / múltat s jövőndőt” – Kölcsey Ferenc: *Himnusz*) Vigyázz: ne mondd, hogy 1995. május 24-én délután három óra tizenegy perckor történt a te megtérésed, mert hozzád hajszálpontosan akkor érkezett el Isten országa. Senkinek az életében nem lehet *egyetlen pillanatra* rögzíteni a *megtérést*.

Saulusból napok alatt lett *Pál*, de csak évek alatt *Pál apostol!* A mennyek országa mustármagból terebélyes fává, kelesztő kovászból életadó kenyérré *az időben* nő, *az időben* érik!

Ágoston nem *egy pillanatig*, hanem hosszú percekig hallgatta a szomszéd gyermekek játékos énekét, amíg ki tudta hámozni belőle azt a szöveget, hogy *vedd és olvasd*, s a hirtelen elolvasott igei üzenet sokáig érett szívében, míg meghozta gyümölcseit. *Luther Márton* mellett tényleg a másodperc tört része alatt csapott le a villám, de az ijedtében elmondott fogadalom után évekig kellett önmagával viaskodnia, míg *a kegyelem legyőzte minden félelmét*.

Mit hoz ez az idő? Az elközéltett *mennyek országával* történő *találkozás*, a találkozásból fakadó *megtérés* miképpen változtatja meg *az időben* az ember életét? A Pál apostolét, az Augustinusét, a Luther Mártonét, a tiédet vagy az enyémet?

Úgy, hogy hitre vezérel. Úgy, hogy növel és elmélyít ebben a hitben. A Galileában prédikálni kezdő názáreti Mester, a mi Urunk Jézus Krisztus erre buzdítja hallgatóit, ezt tüzi célul eléjük: *higgyetek az evangéliumban!*

Hinni az evangéliumban – mindenekelőtt azt jelenti: kételkedés nélkül igaznak tartom mennyei Atyám minden biztatását. Semmi szükségét nem érzem vitatni, hogy csakugyan testté lett az öröktől fogva élő Ige, és közöttünk lakozik-e.

Hinni az evangéliumban – azt jelenti másodszer: megingathatatlanul bizonyos vagyok benne, hogy Isten Fiának az én bűneimért is szenvednie kellett, s kegyelmet szerző halála engem is üdvözít.

Hinni az evangéliumban – azt jelenti harmadszor: ezért a kegyelemért háládatosságból egész életemet Őnéki szentelem, és már e jelenvaló világban, mint az ő megváltott gyermeke, az ő dicsőségére élek. Semmiképpen sem jelentheti ez a magam megdicsőülését, önhitt módon önkényes szentté avatását. Jelenti éppen ellenkezőleg azt az alázatos kötelezettségvállalást, hogy másokon nem a kegyes frázisok hangoztatásával, hanem fizikai fáradságot sem kímélve segítsek. Isten országához másokat is közelebb segítő szolgálatomban legyen mindig több a példaadás, mint a hangzatos szöveg!

Hiszel-e az evangéliumban? Ha igen, akkor életed betegen vagy szegényen, naponkénti gondok közt vagy ellenséges környezetben is boldog élet. A szeretet hasznos cselekedeteiben céljára rátaláló élet.

Az idő betelt. A mennyek országa közel van. Krisztus Urunk szól hozzánk újból. Hallgassuk s higgyük boldogan ezt a szót! Ámen.

Tóth Árpád
Vajdakamarás

Vigyázz a nyelvedre!

Alapige: Jakab 3,10
Bibliaviasítás: Jakab 3,1–12

Néhai tanítóm szívesen idézgetett a népi bölcsességre, tapasztalatra épülő magyar közmondásokból, mint például: „Ne szólj szám, nem fáj fejem!”, „Hallgatni arany”. Mindkettő arra figyelmeztet, hogy milyen kényes dolog az ember életében a beszéd. Milyen jó lenne százszor megfontolni, mit ejtünk ki, mert az lehet építő, reményt adó, de ugyanakkor romboló, keserűséget okozó is. Most, a húsvét előtti „böjti időszakban” az Ige tanítása önvizsgálatra buzdít mindnyájunkat. Mi, református keresztyének, akik az evangéliumok tükrében jogosan elvetjük, fölöslegesnek tartjuk az étel-böjtot, fordítsuk tekintetünket hangsúlyozottabban a nyelv bűneire, a beszédbeli böjtre.

Minden bizonnyal sokan érezzük úgy, testvéreim, hogy a bűn elleni harc a beszéd területén a legnehezebb. Naponta sokféleképpen vétkezünk, de legkönnyebben és éppen ezért a leggyakrabban nyelvünkkel követünk el bűnt. Nincs egyszerűbb dolog, mint kimondani valamit. Olykor észrevétlenül is kicsúszik a számon ellenőrizetlen szó, megállapítás, amely mély sebet ejtethet embertársunkon. A technika vívmányain keresztül (tévé, telefon) mindez sokszorosára erősödhet. Minap panaszkoltam egyik egyháztárgy: „Most már megmutatta igazi arcát a testvérem. Miután megbeszéltük, hogy segít nekem – úgy gondolván, hogy lezárta a telefont, befejeztük a beszélgetést –, odaszólt férjének: már megint zavar az öcskös, szöktet, mintha szolgája lennék. Visszahívtam és megmondtam neki, hogy íme, ez az igazi arca, soha többet nem kérek tőle semmit!”

Milyen hamar vétkezünk! Nehéz tudomány megtanulni, mikor szóljunk, mikor ne?! A gonosz cselekedetek véghezvitelétől még csak sikerül visszatartani magunkat, de szóval annál hamarabb megbántjuk egymást. Akármelyik más testvérünk: kezünk, lábunk jobban fegyelmezhető, mint a nyelvünk. Tökéletesek kellene legyünk ahhoz, hogy beszédünkkel sohase bántunk senkit. Aki úrrá tud lenni a nyelv kísértésein, az megvívta a legnehezebb csatát, az minden egyébben is „meg tudja zabolázni magát”

Jakab apostol elmondja: a nyelv bűnei elleni harc azért is a legnehezebb feladat, mivel a nyelv a test legkisebb tagja, ráadásul annyira el van rejtve, hogy nem jut eszünkbe külön odafigyelni rá. Mennyivel látványosabb egy kéz- vagy lábmozdulat. Jelentéktelenül kicsi a nyelvünk, mégis veszedelmesebb a test minden más részénél.

Gondoltatok-e már arra, testvéreim, hogy egyetlen testrésztünket sem használjuk annyiszor, mint a nyelvünket, ráadásul kicsiny léte „nagy dolgokkal hányja magát”, jó és rossz értelemben egyaránt. Az ember egész életére olyan hatást gyakorol, mint a zabla a ló egész testére: a ló testméreteihez képest parányi eszköz, aránytalanul kicsi, szájában elrejtve húzódik meg, mégis ennek a mozgásától függ az állat irányváloztatósa (elindulás–megállás–kanyarodás).

Nyelvünk szerepe a kormánykerékhez is hasonlít, amely bármilyen hatalmas hajót is képes jó vagy rossz irányba fordítani. Leglátványosabb kép azonban a nyelvnek a tűzhöz való hasonlítása: elég egyetlen szikra, amely elindulva tovább harapódzik, amíg mindent lángba borít maga körül és végül beláthatatlan pusztítást okoz. Vajon hány barátságot, jószomszédi viszonyt, családi- és társ kapcsolatot perzselt fel a meggondolatlan szavak áradata? Ismerek olyan testvérpárt, akik az örökség fölötti tusakodásukban annyira kioldozták magukat, hogy egyiküknek hangszalag-szakadás lett a „jutalma”

Az apostol összeveti a nyelv ártalmas hatalmát mindenféle állat erejével. Sok veszedelmes, vad teremtmény él a világon, de az emberi akaraterő valamennyi fölött úrrá tud lenni. A nyelv azonban az a legvadabb szörnyeteg, amelyet „senki sem szelídíthet meg”. A legjobb igyekezetünk is erőtlennek bizonyul vele szemben, nem sikerül úgy megfékezni, hogy egy őrületlen pillanatban megint el ne szabaduljon és újra el ne kezdje garázdálkodását. A nyelv képes az embert egészen démonivá tenni, benne van a gonoszság egész világa, lángba boríthatja egész sorsát, pokollá teheti az életet, Gyehennává válhat egész létünk.

A keresztyén gyülekezetben még fokozottabb jelentőséggel bír a nyelvünk „megzabolázása” Krisztus tanítványai szájából még veszélyesebb méregként hat egy-egy bánatás, egy durva beszólás. A szakadások, a szekták létrejötte nem az egyházi tanítástól, hitvallástól való elfordulásnak az eredménye, hanem megannyi emberi gyarlóság: egymás sértegetésének, akár gyalázásának, átkozásának a következménye. A gyülekezet előljárói: lelkipásztor, gondnok, presbiterek még hangsúlyozottabban kell gyakorolják a nyelvi bűnt, mert tőlük jogosan várják el ezt az egyháztagok.

Találón állapítja meg a szentírő, hogy mennyire visszatetsző az, amikor léptenyomon a legellentétebb hangok zendülnek meg az emberi nyelven. Meg tudunk szólalni Istent dicsőítő imádságban és énekben is, de ugyanakkor tudunk embertársainkkal szemben mérges átkokra és szitkokra is fakadni. Pedig ugyanazzal az Istennel van dolgunk, amikor embertársaink felé fordulunk, mert az Ő gyermekeit sértjük kifakadásainkkal. Ebben az ide-oda csapongásban van valami természetellenes: „Nem kellene ezeknek így lenni!” (10. v.) Az Isten teremtett világában mindennek megvan a maga határozott jellege és természete, amelyhez hű marad: a forrás ugyanabból a nyílásból vagy édes, vagy keserű vizet csörgedeztet! A forrásból csak olyan víz törhet elő, amilyen a föld mélyében van.

Ezzel eljutottunk a nyelv magatartásának kulcsához. A mélységben, az emberi szívben van az átkos meghasonlás, azért annyi az ellentmondás a nyelv beszédében! Ennek az állapotnak azonban nem kell szükségszerűen örökre így maradnia. Amire ugyanis az ember nem képes, azt Isten megteheti. Neki van hatalma arra, hogy megszelídítse nyelvünket. Meg is teszi, de nem úgy, hogy a nyelvet, hanem a szívet cseréli ki, lényegében az egész embert újjászüli. Akinek a szíve tiszta, Isten szolgálatában áll, annak a nyelve is szelíden szól, mert a nyelv engedelmeskedik a szívnek.

Isten Szentleke erejével irányította az apostolok nyelvét az első pünkösdi alkalmával. Kérjük, hogy a mi beszédünk is az Ő Leke szolgálatában álljon. Ha a Szentleke a szeretet uralma alá helyezi a mi megújított szívünket, akkor ugyanez a szeretet megszelídíti a nyelvünket is. Akkor ez édesvízű forrássá, édeset termő szőlővesszővé válik.

Ha engedelmeskedünk Isten Szentleke megújító hatalmának, csak akkor van értelme bűntünknek. Adja Isten, hogy így legyen! Ámen.

Lectio continua

Id. Fazakas Sándor

Derecske, Magyarország

A tengerbe vetett gyalom

Alapige: Máté 13,47–48

Az ige megértéséhez

Isten országa nem a tengerbe vetett gyalomhoz hasonló, de annak eljövetelkor ugyanaz történik, mint a gyalom partra húzásakor: a különválogatás, az elkülönítés. Ez a helyes fordítás és értelmezés.

szagéné = háló, azaz körháló, kerítő-, húzó-, vonóháló. Ez nem azonos sem a diktuával, sem az amphiblésztronnal. (Mk 1,16–18) A szagéné az Újtestamentumban csak itt fordul elő. Két csónak vagy halászbárka közé, hosszú kötelekre kifeszítve vonatják ki a hálót a partra.

ek pantosz genusz = mindenféle fajtából. Ez a kifejezés a 48. versben említett különválogatás szükségességét alapozza meg. Hiszen a hálóba minden fajtából kerülhetett valami, azaz az ehető és a nem ehető fajtákból. A Genezáret tavában 24 fajta halat számláltak. Ezt a példázatot helytelen lenne a pogánymisszió allegorizálásaként alkalmazni!!!

szaprosz = alkalmatlan, azaz nem kóser hal. A Máté 7,17-ben romlott jelentéssel szerepel. A kifejezés a nem kala = azaz a nem jó, a táplálkozásra alkalmatlan halat jelenti. A 3Mózes 11,10 skk. szerint: „Aminek pedig nincsen úszószárnya és pikkelye, mind utálatos az néktek.” Ilyen a pikkely nélküli barbut is (clarias macracanthus), mely kinézésre a kigyóhoz hasonlít. (Mt 7, 10; Lk 11,11) De az uszony nélküli hal sem kóser, tehát alkalmatlan, tisztátalan. A rákot sem ették, azt is élvezhetetlennek tekintették. Az ichthys = hal megnevezés hiányzik a példázatból. Halászni a Genezáret taván és a Jordán mellélfolyóin kívül csak a Holt-tengerbe ömlő Jordán torkolatában lehetett, többnyire éjszaka. A halakkal kereskedtek is. (Neh 13,16) Erre utal a jeruzsálemi Hal-kapu, mely a Nehémiás korabeli nyolc külső kapu egyike volt, melyet némelyek Efraim kapujával azonosítottak. (Neh 12,39) Az, hogy a Szentírásban egyetlen hálnak sincs neve (1Kor 15,39), arra utal, hogy a Biblia a halról nem kultúrtörténeti vagy természettudományi érdek alapján, hanem teremtés szerinti rendeltetésével és az üdvtörténeti esemény szemléltetésével kapcsolatban beszél.

szynagó = összegyűjteni. Károli összefogni, Luther fangen, azaz (ki)fogni értelemben fordítja. A LXX-ban általában dolgokat, sereget, gyümölcsöt gyűjteni értelemben fordul elő, de mindenekelőtt Ézsaiásnál, Jeremiásnál és Ezékielnél eszkatalógiai összefüggésében Isten népének a népek közüli egybegyűjtését jelöli. (Ézs 66,18) Az Újtestamentumban is előfordul ebben a jelentésében, főleg Márknál, Jézus körül gyülekezni, az ApCsel-ben a gyülekezetet egybegyűjteni. János szerint Jézus Isten elszéledt gyermekeinek végső egybegyűjtéséért halt meg. (Jn 11,52)

pléroó = megtölteni, betölteni, megtelni. Eplérothé = megtelt, azaz, amikor betelt az Isten által rendelt idő. Amikor a vetés beérik, amikor a gyalom megtelik hallal, jön a vég, és azzal együtt a konkoly és a búza, a jó és a hitvány halak különválasztása. Isten választott népe eddigi szolgálai alakját levetve jelenik meg, azaz elkülönítve a gonoszoktól, az álszentektől, a hitűket csupán szájukkal vallóktól. De még nem vagyunk ott, még

tart a kegyelmi idő. (Lk 13,6–9) A hamis és helytelen buzgóságnak nincs helye. Ma még a háló-vetés idejét éljük, csak ez a miénk. Minden más Istenre tartozik.

edző ebalon = kihányták. Edző = ki, kint és balló = dobni, hajítani. A kifejezés nem feltétlenül arra utal, hogy a hitvány, élvezhetetlen halakat visszadobták a tengerbe, sőt ellenkezőleg. Erre utal az aggosz = edény kifejezés.

A példázat az Isten országának eljövetelét megelőző utolsó ítéletre mutat. Akkor a példázatban leírtakhoz hasonló esemény fog történni, azaz lesz egy kiválasztás, elkülönítés: „...a jókat edényekbe gyűjtötték, a hitványokat pedig kihányták.” Hangsúlyt kap a türelem. Miért kell türelmesnek lenni? Ennek Jézus szerint két oka van. Először is az ember nincs és nem is lehet abban a helyzetben, hogy különválassza a jókat és a gonoszokat (Mt 13,29), hiszen képtelen belelátni a szívekbe. A rejtőzködő Messiás népe álszentek és látszathívők között él. Másodszor, és ez a lényegesebb, Isten dönti el a különválasztás, az elkülönítés időpontját, és nem az ember. Erre csak akkor kerül sor, amikor megtelt a háló.

Prédikáció

Mindenféle fajtát összefogott

Miként a gyalomban mindenféle fajta, úgy az egyházban is mind-mind együtt vagyunk: jók és gonoszok, tiszta hitűek és romlottak, mélyen hívők és kevésbé hívők, Isten országára alkalmasak és Isten országára alkalmatlanok. Ez az egymásmellettiség jellemzi gyülekezeti életünket. Akár tetszik, akár nem, addig maradunk együtt, míg partra nem érünk. Amikor egy alkalommal azt kérdeztem a hitoktatáson, hogy ki szeretne a mennyországba menni, minden gyerek nyújtotta a kezét, egyetlen egy kivétellel. Amikor rákérdeztem, hogy ő miért nem, így válaszolt: „Én is szeretnék a mennyországba jutni, de 'ezekkel' itt soha”, és utálattal nézett végig osztálytársain. Kik ezek az 'ezek'? Erre válaszol a példázatunk. A hálóban nem csak te és én, a tieid és az enyéim, az 'ezek' is ott vannak, kicsi és nagy halak, ehetők és ehetetlenek, élvezhető és élvezhetetlen életek. Ez a keveredés, ez az együttlét gyülekezetünkben is elkerülhetetlen és megváltozhatatlan. És éppen ebben tükröződik Isten végtelen kegyelme. Ő mindenkit keres, mindenkinek felajánlja a kegyelmét, kivétel nélkül. Ezért a gyalomban nem csak te, de 'ezek' is ott vannak, hiszen az evangélium kivetett hálója mindenkit magába fog, senkit sem zár és hagy ki. A 2Tim 2,20–21 csak ráerősít erre: „A nagy házban pedig nemcsak arany- és ezüstedények vannak, hanem fából és cserépből valók is; és azok közül némelyek tisztességre, némelyek pedig gyalázatra valók.” Hogy ez mennyire valóság, bizonyítja az Anániás és Safira története, akik az első keresztyén gyülekezet tagjaiként „megcsalják a Szentlelket, és az Úrnak Lelkét megkísértik” (ApCsel 5,1 skk.) A háló mindenkit felfog, nemcsak a Pétereket és a Jánosokat, az igaz tanítványokat, de az áruló Júdásokat is.

Ma még együtt vagyunk, még nem érkeztünk meg a túlsó partra, ahol a jókat edényekbe gyűjtik, a hitványokat pedig kihányják. „És elébe gyűjtetnek mind a népek, és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. És a juhokat jobb keze felől, a kecskéket pedig balkeze felől állítja.” (Mt 25,32–33) Míg a 4,19-ben – „...azt mívelem, hogy embereket halásszatok” – a hangsúly a befogáson, az Isten országába való begyűjtésen van, addig példázatunkban a jók és a rosszak együttlétén. Ezt erősíti meg, hogy példázatunkban a halászás személytelen, de a halak kiválasztása már személyes. Miért? Mert nem a halászok személyén van a hangsúly, nem az ember valamely üdvösséget szerző tettéről és cselekedetéről van szó, hanem arról, ami a parton történik, azaz a különválasztásról. Ezért nagy tévedés lenne itt a tanítványokra

gondolni. Az „Azt akarom, hogy embereket halásszatok...” felszólítás megtéveszthet, ugyanis ott pont azon van a hangsúly, amiről itt egyáltalán nincs szó, amiről itt említés sem történik, vagy ha igen, akkor csak másodlagosan, utalásszerűen. Csak utal arra, hogy az örömmüzenet hirdetésével indulj el halászni, vedd ki a hálót, gyűjts egybe jókat és gonoszakat. Ez a te feladatod! Jézus rád bízta a háló kivetését. A gyalom kivetése a misszió, a gyalom maga az evangélium prédikálása. Vedd ki te is a hálót a népek tengerébe, szűkebb családot, barátaid tengerébe, hogy embereket gyűjts és fogj Krisztusnak. Az emberek, akik körülötted élnek, ők a tenger, húzd hát az evangélium kerítő-hálóját, vonszold, állj elő az Igével alkalmas és alkalmatlan időben, hirdesd, hogy Krisztus meghalt és feltámadott, hogy vele együtt sokak óembere meghaljon, és újembere feltámadjon. Téged is bátorít Jézus ezzel a példázattal: mindenkit, kivétel nélkül hívj és vezess Jézushoz. De ne feledd, hogy csupán eszköz vagy Isten kezében. *Az ő keze* gyűjti egybe a népeket a föld végső határáról is, minden megkülönböztetés nélkül. A cselekvő kéz nem a te kezed, hanem Istené. Te csak halász vagy, és mekkora megtiszteltetés, hogy Isten halásza lehetsz. Vedd hát ki a hálót, húzd a part felé, hirdesd az evangéliumot. *De el ne bizakodj, és ne áltasd magad* azzal, hogy akiket hívsz, azok valóban meg is térnek, és kitartanak az evangélium mellett. Arra se gondolj, hogy fölösleges a munkád, úgysem hallgat rád senki, úgysem változtathatsz meg senkit. Hát fel tudják mérni a sikert a halászok, értékelni tudják a fogást, míg a háló a tengerben van? Ne mérlegeld, és ne mérd fel, hogy igehirdetésed, halászásod nyomán hányan indulnak el Isten felé. Lehet, hogy a háló megtelik, és lehet, hogy a templomba egyre többen jönnek, és egyre nagyobb és élőbb lesz a gyülekezet. A siker így sem biztos. Az csak a túlsó parton lesz nyilvánvalóvá, amikor a gyalom a partra kerül, amikor megkezdődik a kiválasztás, amikor megérkezünk Isten országába. A gyülekezetünkért való munkád, fáradozásod sikere vagy sikertelensége a holnap, a jövő titka. Még ha sokan is indulnak el hívó szavard nyomán Krisztus felé, és egyre többen veszik igénybe az egyházunk szolgálatát, és végül is megtelnek a templompadok, akkor se legyen helye szolgáló életedben a gögnek és a magabiztosságnak. A látszat-sikerek nem tehetnek hiúvá, felfuvalkodottá. Pélázátunk igazi hangsúlya a második versünkre esik:

A jókat edényekbe gyűjtötték, a hitványakat pedig kihányták

a) *Kik?* A tanítványok, a Krisztus-követők? Nem! Ez egyedül Istenre tartozik. Egyedül az ő döntése, egyedül az ő bölcs belátása szerint történik. Ez a különválasztás nem a te hatáskörödbe tartozik. Senkit ki nem zárhatsz a gyülekezetből, senkit le nem írhat, még kényelmi szempontokat sem vehetsz figyelembe, csak azért, mert így neked könnyebb lesz, zavarhatatlanabban végezheted a „szolgálatodat Isten dicsőségére”. Mit mond Jézus? „Meglássátok, hogy eme kicsinyek közül egyet is meg ne utáljatok.” (Mt 18,10) Az egyik tanárnő, aki ahhoz szokott hozzá, hogy a régi lelkipásztor idejében évről évre egyre többen jártak az iskolában hitoktatásra, ezt mondta az új lelkipásztor-nak: „Most már nagyon kevesen, és egyre kevesebben járnak hitoktatásra!” Az új pap így válaszolt: „Nem baj, legalább nem rosszakodnak.” Mit cselekszik ez a pap? Ideje előtt szelektál. A rosszak csak maradjanak otthon, vagy hitoktatás alatt játszanak az iskolaudvaron. Rájuk nincs szükség. A jókat ne zavarják. Nekik nincs helyük a jók mellett. Mintha sohasem hallotta volna ez a lelkipásztor Jézus missziós parancsát: „Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket...” Az ítékezés magatartásával nem fér össze az Isten országáért végzett szolgálat. Vagy szolgál, vagy ítélel! Hogy közülünk kik alkalmasak, és kik alkalmatlanok Isten országára, az nem most, hanem az utolsó ítéletkor lesz nyilvánvalóvá. Csak ekkor fogjuk megtudni, hogy kik öröklük az

Isten országát. Addig hagyni kell, hogy együtt nőjön a konkoly a tiszta búzával a hitoktatáson is, a gyülekezetben is.

Egy tiszta egyház érdekében már most mi is szívesen szelektálnánk! Minek oda az, aki nem oda tartozik? Felvételét kérte egy néger keresztyén az egyik New York-i fehér gyülekezetbe. A lelkipásztor látható fenntartással és megütközéssel fogadta a kérést, majd így szólt hozzá: „Mr. Jones, nem vagyok biztos abban, hogy gyülekezetünk jó néven venné ezt a szándékát. Ezért azt javasolom, hogy menjen haza, gondolkozzon alaposan a dolog felől, imádkozzon, és várjon türelemmel, míg a Mindenható válasza méltatja ebben az ügyben.” Néhány nappal később visszament Mr. Jones, és így szólt a fehér gyülekezet fehér lelkipásztorához: „Tiszteletes úr, megfogadtam a tanácsát. Beszéltem a Mindenhatóval a dolog felől, és ezt mondta nekem 'Mr. Jones, gondold meg, ez a gyülekezet, melybe felvételeket kéred, egy exkluzív gyülekezet. Minden bizonnyal nem fognak befogadni, mert fekete vagy. Egyébként magam is próbálkoztam ezzel, mondta Isten saját magára vonatkoztatva, hosszú évek alatt nem is egyszer, de mindeddig *nekem sem* sikerült'.”

Kik szelektálhatnak? A halászokhoz hasonlóan csak Isten országának *angyalai* választhatják külön a jókat a gonoszok közül. Csak ők, csak Isten *követői* gyűjthetik a jókat edényekbe, a hitványakat pedig kihányhatják, miként a konkolyt is különválasztják a tiszta búzától az *aratás idején*. Ne akard a jókat és a hitványakat különválasztani! Te csak halássz, lelkeket halássz, és fogj ki mindent, ami csak elérhető számodra. Egyedül Istenre tartozik, hogy ki marad, és ki repül. Jézus óv a türelmetlen buzgóságtól. Nem a te feladatod végrehajtani Isten ítéletes különválasztását. Kálvinnál olvassuk: „Ha tehát igyekszünk is, amennyire tőlünk telik, bűneinket megjavítani, ha kitarók vagyunk is a mennyeik tisztogatásában, azért mégsem lesz addig mentes az egyház minden szennytől és mocsoktól, míg *Krisztus* el nem választotta a bárányokat a gödölyéktől.”

b) *Mikor kerül erre sor?* Az utolsó ítéletkor. Az a nap, a *beteljesedés napja* úgy jön el, hogy még együtt talál bennünket, egymás mellett, jókat és gonoszokat. Ma is még együtt vagyunk, és együtt kell maradnunk, míg el nem jön különválasztásunk. A végső döntés, melyet semmiképpen sem befolyásolhatunk, az örökkévalóság küszöbén fog bekövetkezni. Addig nincs lehetőség a különválasztásra, miként a halak különválasztására sem, míg a gyalom a tengerben van. De a világ végére időzített elkülönítés azt is jelenti, hogy a történelem ítélethirdetéssel zárul le. Ekkor neked is, bármily parányi és jelentéktelen szereplője is voltál a történelemnek, számot kell adnod viselkedésedről, tetteidről. Öntudatos emberek vagyunk, jók és rosszak egyaránt. Ezért egyedül a te és az én felelősségem, hogy edényekbe gyűjtetünk jó halakként, vagy hitványakként kivettünk. Csak ekkor fogod meglátni, hogy azok közül, akik gyülekezetünket képezik, kik kapnak meghívást a mennyei menyegzőbe. „És elébe gyűjtetnek mind a népek, és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. És a juhokat jobb keze felől, a kecskéket pedig a bal keze felől állítja. Akkor ezt mondja a király a jobb keze felől állóknak: Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készített a világ megalapítása óta.” (Mt 25,32–34) Én azt kívánom, és azért imádkozom, hogy egytől egyig, akik itt vagytok, legyetek az Atyának áldottai, és örököljétek az országot, mely számotokra készített a Golgota keresztyén, aki ma is így szól hozzátok: Ímé, én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig! Ez a mi éltető reménységünk. Hát kell ennél több?! Ámen.

Ajánlott irodalom

COENEN, L.: Kirche. In: Coenen, L., Beyreuther E., Bietenhard, H.: *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*. Brockhaus Verlag, Wuppertal 1967, 784–788.

HOFFSÜMMER, W.: *Kurzgeschichten für Gottesdienst, Schule und Gruppe*. 3. Grünewald Verlag, Mainz 1990, 57.

JAKUBINYI György: *Máté Evangéliuma*. Apostoli Szentszék Kiadó, Budapest 1991, 170.

JEREMIAS, J.: *Die Gleichnisse Jesu*. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1962, 101., 222–224.

KÁLVIN János *Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához*. 2. Székelyudvarhely 1939, 156–157.

KNIERIM, R.: Fisch, Fischfang. In: *Calwer Bibellexikon*. Calwer Verlag, Stuttgart 1979, 329–330.

LOHMAYER, E.: *Das Evangelium des Matthäus*. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1956, 227–229.

RIENECKER, F.: *Das Evangelium des Matthäus*. Brockhaus Verlag, Wuppertal 1994, 194.

SCHLATTER, A.: *Das Evangelium nach Matthäus*. Calwer Verlag, Stuttgart 1995, 221–222.

SCHNIEWIND, J.: *Das Evangelium nach Matthäus*. NTD 2. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1950, 173–174.

SCHWEIZER, E.: *Das Evangelium nach Matthäus*. NTD 2. Vandenhoeck-Ruprecht, Göttingen 1973, 204.

VARGA Zsigmond: *Máté Evangéliumának magyarázata*. Jubileumi Kommentár, Budapest 1969, 20.

A vallásos művészet

A művészet természetéből, vallással való rokonságából következik, hogy a művészek, és éppen a legnagyobbak a vallásból kapták az ihletést, innen merítették sokszor a témát is. Ezért szólnunk kell a szorosabb értelemben vett vallásos művészetről is. Mi ad vallásos jelleget egy műalkotásnak? Nem tárgyválasztása, nem a témája.

Dürenek s főleg Rembrandtnak még világi tárgyú képei is „prédikációk”, mert a művész bibliás hite sugárzik át rajtuk. Nem az a döntő, amit festenek, hanem ahogy megfestik. Egy hitelt telt személyiség művészi alkotása, például csak egy virág kiábrázolása, lehet az anyagnak olyan meglelkesítése, az isteni teremtés csodájáról való olyan vallomás, ami esetleg vallásosabb, mint egy Krisztus-kép. A legköznapibb dolgokban is sejtetni lehet az élet végső titkát. Azonban még a vallásos művészet legmagasabb foka sem lehet igehirdetés-pótlék; nem tud olyan egyértelműen, világosan és határozottan Isten irgalmas és ítéletes akaratára és munkájára utalni, mint az Ige szava, noha a legnagyobb művészeknél ilyen utalás is kivehető cél. Sőt, a cél érdekében egy-egy bibliai tárgyú művet rendszerint beható exegetikai tanulmány előz meg, s maga is a saját módján exegézis akar lenni.

Török István

Prédikációk böjtfő ünnepére

Mindenkor Istenben bízva!*

Alapige: Jób 1,20–21; 2,9–10; Prédikátor 3,22
Bibliaviasítás: Zsoltárok 28

Böjtfő vasárnapján egyértelműen összekötődnek gondolataink az evangéliumok azon részeivel, amelyekben Krisztus érettünk történeti áldozata és az erre való felkészülésének ígéresei találhatók. Böjtfőn ünnepre készülő emberré válunk.

Az idő végtelennek tűnő hömpölygésében az ünnep megállást, ritmust és értéket teremt. „Időnk értékesebb, mint ezer örök élet, / Az Úrnak ott nem, itt készülhet föl a lélek!” – mondja Angelus Silesius. Időnk a tengeráramlathoz hasonlít: a múlt még nem tűnt el, és a jövő nincs messze: minden a jelenben hatékony. Ezt az élményt tükrözi egyik református énekünk is:

„Érzem, hogy az örök élet,
Már e földön az enyém lett...”
(MRÉ 344)

Ahogy az advent a karácsonyra, úgy a nagyböjt húsvét ünnepére készít fel. Úgy szemléljük Krisztus szenvedéseit, hogy szüntelen az ő megváltó művére, a halál legyőzésére, feltámadására nézünk. Szünetesen tekintve látnunk kell azt a megtisztulási folyamatot, melyet Ő biztosított minden hívő számára. Éreznünk kell azt a gyógyulási folyamatot is, melyet Ézsaiás próféta hirdet: „... sebeivel gyógyulánk meg...” Szünetesen látnunk kell a magunk, illetve a mindenkori ember szenvedéseit is, melyek eltörpülnek Krisztus szenvedései mellett. És meg kell tanulnunk az alázat és az Isten iránti engedelmesség útját, melynek „nagy jutalma van”

Ma az Ószövetség idejéből egy igaz, istenfélő ember hite, szenvedéssel teli életeseményei és azok megélése által tanít minket Isten. Általa Krisztus elevenedik meg, mint a szüntelen Istenre néző és belőle táplálkozó alázatos szolga.

Jóbról van szó, aki Úz földjén lakott a Jordánon túl. Vagyona volt, nagy család közösségét élvezte, mély vallásossága ismert volt. Földi jólétét áldásnak tekintette, amit hálával fogad el Isten kezéből. Hallhatjuk az igéből, hogy NAPONTA mond imát gyermekeiért. Igen, kérdezzük, a mai szülő mit tesz azért, hogy gyermekeinek minden bűne odakerüljön arra az oltárra, ahol Isten Báránya magára veszi és kiengeszteli azt? Sajnos, uralkodó A prédikátor könyvéből kitörő életfelfogás, mely ellentétes Jób felfogásával, miszerint mindent saját erőből érek el, önmagamnak tulajdonítok minden sikert.

Egy istenfélő embert nem tesz elbizakodottá a jólét, nem fordítja el szívét Istentől a gazdagság, és nem ennek növelése a legfontosabb. Jób ezért igaz és boldog ember egyaránt.

Viszont mint Istennel élő ember neki is része van próbatételekben. Azt olvastuk Jóbról, hogy egyik napról a másikra koldusszegény lett, gyermekek nélkül maradt. Gazdagságból szegény, boldogból szomorú. Figyelemre méltó, hogyan fogadja ezt el Jób. Összetörik? Igen, emberileg ez várható, ez természetes, így nyilatkozik A prédikátor könyvének írója is! Azonban Jób istenfélő, aki tudja, mindennek van valami célja és semmi

---

* Ez a prédikáció a szerző nevének a feltüntetése nélkül érkezett a szerkesztőségbe. Kérem a szerzőt, jelentkezzen, hogy pótolhassuk a hiányt.

sem történik véletlenül. Ebben a magatartásában újra megelevenedik az értünk szenvedő Krisztus.

Számunkra mégis teljesen érthetetlen, ami itt Jób életében történik. Isten nem is azt várja el, hogy az ember MEGÉRTSE ŐT, hanem azt, hogy BÍZZON BENNE. Önzetlenül Istenre kell bízunk életünket, erre a legmegfelelőbb idő a böjt ideje. Jóbtól Isten azt várja el, hogy meghajoljon előtte, elismerje, hogy Isten akkor is igazságos, amikor égbekiáltó igazságtalanság történik a földön.

Ami emberileg felfoghatatlan, ésszerűtlen, az Isten szemében bölcs! Ezért Jób szenvedése, akárcsak Krisztus szenvedése, Isten tervében van elrejtve.

Ezzel szemben mi abban a tudatban élünk, hogy minden hiábavaló és senki sem hívó csak úgy potyára, hanem valamiért! Senki sem szereti Istent magáért Istenért, hanem csak azért, amit tőle kaphat! Ez a gondolat sátáni eredetű: Lehet-e Isten ingyen, minden ellenszolgáltatás nélkül félni? Lehet-e hozzá ragaszkodni, még akkor is, ha sújt, vagy éppen kereszttel látogat?

Jób kiállta a hit próbáját: „Az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az Úrnak neve...” A Sátán kudarcot vallott. Mi tette Jóbot erre képessé? Az, hogy Jób a szenvedést Isten intésének, nevelő eszközének fogadta el; és az, hogy Jób tudja, a szenvedésnek célja van: általa szenvedésen keresztül megjavulni, megváltozni.

Jób imádkozik, de nem mint egy kétségbeesett, esztét vesztett ember, hanem úgy, mint ahogy azt Isten elvárja: alázattal, magasztalva az Urat borul Isten elé a földre. Így tesz minden ember, aki hiszi, hogy élete Isten kezében van, hogy sorsát Isten irányítja, hordozza, alakítja.

„Mezítelen jöttem ki az én anyámnak méhéből...” (1,21) Ez a prédikatori gondolatmenetben a hiábavalóság érzését hozza elő, míg Jób esetében ez nem más, mint Isten akarata, hatalma és dicsőítése. *A szenvedés órájában csak az tud így beszélni, aki már élete előbbi szakaszában is igazán hitben élt.*

Jób tudja, hogy Istentől való függésben élt és él, hogy vagyona, gyermekei nem saját tulajdonai, hogy Istentől kapta sáfárságra, hogy Isten az Úr fölötte, ezért tudja mondani: „Az Úr adta, az Úr vette el...” Krisztus érettünk való odaszentelése álljon itt előttünk, aki „gazdag lévén, szegénnyé lett érettetek, hogy ti az ő szegénysége által meggazdagodjatok.” (2Kor 8,9)

Példaként álljon itt előttünk az a Jób, aki az Urat áldja, akár ad, akár elvesz, aki a jót és a rosszat egyformán elfogadja Tőle, mint aki már érti szívében az Újszövetség üzenetét: „Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik az Istent szeretik, minden javukra van.” (Róm 8,28) Ehhez azonban csak Isten bölcsességének alázatos és engedelmes elfogadása vezet.

Jób nem beletörődik abba, ami vele történt, hanem Isten akaratát látva a történetekben, ELFOGADJA és ELHORDOZZA azt, mint olyat, ami hasznos az ő életére nézve.

Addig, amíg a prédikátor és a – legtöbbször – mai ember szemléletében az látható, hogy az ő tulajdonához csak két keze munkája által jut az ember, annak elvesztése pedig megsemmisülést jelent. Jób ezzel ellentétben, Isten ajándéka révén, ezt el tudja engedni, s elvesztése nem más, mint Istenhez való visszatérés. Gondolkodjunk el, kedves testvéreim, hány ilyen romba dőlt emberi élet van, hány családi élet szakadt szét, amelyben a szenvedés csak kudarcot és megsemmisülést jelent. Hol tartunk mi? Milyen szemlélettel éljük életünket?

Szenvedéseink idején egyre nagyobb próbatételek érnek. Lássuk Krisztus szenvedésének útját is, aki ahogy közeledett a Golgota keresztfáldozata felé, mind több és több, mélyebb és nehezebb megpróbáltatáson ment keresztül.

Jób életében is láthatjuk ezt. Testi betegsége után felesége súlyosbítja szenvedését (2,9). Rettenetes az az állapot, amikor valakit olyan személy részéről éri kísértés, aki a legközelebb áll hozzá. Testvéreim, hányszor válunk átokká és átkozódókká, ördöggé szeretteink számára, állítjuk meg őket a hit útján, helyezünk még több szomorúságot szívükre, ássuk alá becsületüket, bélyegezzük meg életüket, gyarapítjuk fájdalmaikat, mélyítjük szenvedéseiket.

Meg kell értenünk, a hívő ember számára a legnagyobb ajándék ebben a földi életben, ha az élettársa, gyermeke, testvére HITBEN is társa, Isten ügyében igazi szolgatársa.

Az emberiség nagy része sajnos ma is ugyanúgy szól és gondolkodik, mint egykor Jób felesége: – Még mindig úgy ragaszkodsz Istenhez, hogy semmi sem tud kiábrándítani belőle? – Mi hasznod van, hisz nyomorúságos életed? – Mit ad Isten cserébe? – Csak ostoroz, bánt, büntet!

– Érdemes-e hinni Istenben, érdemes-e szeretni Őt? Helyén van-e a szenvedő élet?

Feleletet a Jób magatartásából meríthetünk: felesége magatartása ellenére Jób még mindig, még erőteljesebben bíz! De miben? Abban, hogy meggyógyul? Hogy majd jóra fordul sorsa? Hogy hátha szerencsés lesz még? Hogy barátai kisegítik majd? Jób nem a szerencse fordulatában, barátai felkarolásában bíz, hanem Istenben, Akit ő úgy ismert meg, mint *igazságos és hatalmas, jóságos, szerető és mindenható Isten*, akinek ő, még nyomorultan is gyermeke.

„Ha már a jót elvettük Istentől, a rosszat nem vennők-é el?” (2,10b)

Jób hite szerint minden Isten ajándéka, amit a halálban vissza kell adni Istennek, ha pedig hamarabb veszi azt vissza, neki, Istennek ehhez joga van. A megpróbált Jób hitvallása mutatja, hogy mindig úgy tekintett vagyonára, mint ajándéokra, gyermekeire, mint akiket sáfárságra kapott. Így kellene a mai embernek is tekintenie vagyonára, gyermekeire, mert az ajándékozó Isten egykor mindenkitől számon kéri, hogy mit cselekedett a Tőle nyert ajándékokkal!

A család Isten iskolája, ahol a fő tantárgy Isten helyes tisztelete, embertársam helyes szolgálata. Pilinszki János mondja: „Mi mindnyájan tékozló fiak vagyunk, azzal a különbséggel, hogy egyesek az Atyai háztól egyre jobban távolodnak, míg mások ehhez lassan visszatérnek.”

A szenvedés hozzátartozik földi vándorlásunkhoz, egyéni, családi, közösségi életünkhöz, s ebben a fő kérdés nem az, hogy miért van szenvedés, hanem az, hogy hogyan hordozzuk el, hogyan éljük meg a szenvedést!

A szenvedés olyan, mint egy rosta. Kettéválasztja a lázadókat, az istentagadókat az istenfélőktől, a hitetleneket a Benne bízóktól.

Isten meglátása és érzékelése az emberi élet boldog beteljesedését jelenti. Ez a Jób hitének és szenvedései elhordozásának a titka, mert minden kétkedést kizárva, teljesen Isten kezébe teszi le életét, tökéletesen bíz Megtartó Istenében.

Krisztus szenvedésének is ugyanez a titka.

És mennyivel gazdagabbak vagyunk mi Jóbnál szenvedéseinkre nézve, akik már Krisztusban vagyunk.

Érthetetlen, de nem értelmetlen a golgotai kereszt. Igazságtalan volt Jób és Krisztus szenvedése, de szeretetből történt. Mindez reánk nézve is igaz lehet.

Ám ebben az Istenben, aki annyira szeret és javunkat akarja, igazán bízhatunk és rábízhatjuk egész életünket is. Úgy legyen, Ámen!

Milyen a te börtöd?

Alapige: Ézsaiás 58,3–5

Bibliolvasás: Ézsaiás 58,1–14

Szeretett testvéreim!

Az elmúlt években az egész világot megrendítő gazdasági válság ütötte fel a fejét. Hogy ennek még mindig mennyire érződnek a hatásai, azt nem akarom most részletesen ecsetelni, tudom, ti is tapasztaljátok a saját bőrötökön. Amikor a mai igehirdetésre készültem, és megszólított ez az ézsaiási ige, az fogalmazódott meg bennem: hiszen nem ez az első, és több mint valószínű, hogy nem ez lesz az utolsó ilyen válság. Ézsaiás is válságról beszél. Válságban van az igaz istentisztelet gyakorlása, válságban van az egész hívő életvitel. Hiteltelen Izráel börtje, és ezt Isten nem nézheti jó szemmel. Sőt mi több, Ézsaiás próféta határozottan kijelenti, hogy: a válságot ti idéztétek elő, azzal, hogy helytelenül cselekedtetek, hogy az Úr parancsait áthágva cselekedtek.

Tudnotok kell, hogy a bört nem volt kötelező Izráel életében, mindenki önként vállalta magára. Része volt a hívő ember Isten iránti magatartásának, de azzal a feltétellel, hogy mindenki önként vállalja magára. Ahogy az alapigéből is kiderül, a börtölés gyakorlatát nem korlátozhatjuk csupán az eledelektől való tartózkodásra, annál ez sokkal többet jelent. Az eledelektől való tartózkodás az egyik formája, de más értelemben is érvényes. Általánosságában véve a börtölés azt jelenti: valamitől tartózkodni, valamiről lemondani az Úrért. Ez valóban sok minden lehet. Kinek-kinek a maga életére nézve kell tudnia, hogy mi az, amiről le tud mondani, legalábbis egy rövid időre. Emellett azonban azt is elképzelhetőnek tartom, hogy valaki életfogytig tartó börtöt vállal az Úrért, vagyis egy egész életen át lemond valamiről az Úrért, ami egyébként kedves neki.

Hányan tarthatnának így nikotin-börtöt, ami egyébként nemcsak az Úrért való bört lenne, hanem saját egészségünket is szolgálná, hogy más, súlyosabb szenvedélybetegségeket ne is említsek. Mert többek között ez különböztet meg a pogány felfogásban élő emberek „vallásos” szokásaiktól, hogy mi képesek vagyunk változni az Úrért, és nem azt várjuk el, hogy a mi Urunk változzék a mi kedvünk szerint olyanra, amilyennek mi akarjuk.

Mivel semmi sem létezik Isten akaratán kívül, ezért minden Istentől van, vagyis aki képes rá, az a világ bármely dolgában gyakorolhatja magát, élhet vele. Pál apostol azt mondja a korinthusiaknak: „Minden szabad nékem, de nem minden használ, minden szabad nékem, de én nem adatom valakinek hatalma alá.” (1Kor 6,12) Ugyanezt a gondolatot megismétli néhány fejezettel később, a 10. rész 23. versében. Ott azt mondja: „... de nem minden épít.” Az is mondja a thesszalonikai gyülekezetnek a hozzájuk írt első levelében: „Mindent megpróbáljatok!” De nem fejezi be ezzel, hanem folytatja: „ami jó, azt megtartsátok!” (1Thessz 5,21) Próbálkozni tehát lehet, de ez nem azt jelenti, hogy mindenben gyakorolnunk kell magunkat, amit egyszer kipróbáltunk az életben. Sok mindenről le lehet, és le is kell mondanunk, akár életünk hátralevő részére is. Lehet, van olyan dolog az életedben, amiről eddig nem tudtad, hogy azt Isten ellenzi, de ha megértetted, hogy az ellenkezik az Úr akaratával, akkor mondd le róla, börtöld meg, tisztítsd meg magad tőle. Valaki egyszer azt mondta: „Lemondtam valamiről az Úrért, börtöltem, de utána nem éreztem magamat jobban ettől.” Lehet, hogy nem fogod te sem jobban érezni magad, ha lemondasz valamiről, de ezt ne is azért tedd, hogy te jobban

érezd magad, hanem azért, mert tudod, hogy ez Isten akarata, és ezzel dicsőséget szerzel neki. És így kifejezheted a háládat is iránta, hiszen Ő egyszülött fiát is feláldozta érted.

A bűnt meg is lehet játszani. Vannak, akiket a langymeleg keresztyénység jellemez, semmit nem vesznek igazából komolyan, így a bűnt sem. Isten azonban nem egy színházi előadáson akar jelen lenni, ahol mindenki a jól betanult szerepét játssza, hanem egy olyan alkalmon, amelyre azért jönnek össze, hogy Őt tiszteljék, őhozzá őszinte szívvel imádkozzanak, és az Ő hamisítatlan igéjét szomjazzák, azt tanulmányozzák. A színből folytatott bűnt Jézus Krisztus a Hegyi Beszédben is határozottan elítéli, amikor azt mondja: „Mikor pedig bűntöltök, ne legyen komor a nézések, mint a képmutatóké, akik eltorzítják az arcukat, hogy lássák az emberek, hogy ők bűntölnek. Bizony mondom néktek, elvették jutalmukat.” (Mt 6,16) Lehet, valaki közületek most azt gondolja: ha nem tetszik Istennek, ahogy én bűntölök, akkor nem is bűntölök. Sokan egész egyszerűen nem is veszik komolyan a bűntölés lehetőségét, nem bűntölnek soha. Mások meg ilyesmit motyognak: Nem vagyok én római katolikus, hogy bűntöljek. Azt hiszik, a reformáció eltörölte a Biblia bűntre vonatkozó utasításait, tehát azok nem is érvényesek ráink. Épp ellenkezőleg, Jézus megerősíti a bűnt létjogosultságát a hívő ember hitgyakorlatában, csak arra int, hogy az a bűnt – mint ahogy egész keresztyéni életünk is –, amit teszünk, hiteles, valódi és őszinte legyen. Istent ugyanis nem lehet „kifizetni” egy álbűnttel, egy kis megajzással. Nem is az a lényeg, mondja Jézus, hogy az emberek tudjanak a te bűntödről, hanem az, hogy Isten tudjon róla, és Tőle a megfelelő időben megkapod érte a te jutalmadat. A bűnt olyannyira fontos Jézus felfogása szerint, hogy amikor a tanítványok kudarcot vallanak egy ördögűzés során, sikertelenségüket azzal magyarázza meg nekik, hogy azt a fajta gonosz lelket, amivel szembekerültek, nem lehet csak imádkozással és bűntöléssel felkészített léleknek kiűznie. (Mt 17,14–21)

Az az idő már elmúlt, ami Jézus korában az őt követőkre érvényes volt, hogy tudniillik a tanítványok nem bűntöltek, ami fel is tűnt a farizeusoknak, és szóvá tették Jézusnak. „De eljönnek a napok, amikor elvétetik tőlük a vőlegény, és akkor bűntölni fognak.” (Mt 9,15) Bűntölni tehát nemcsak szabad, de kell is. Ézsaiás korában a bűntölés napjaiban is megtalálták kedvteléseiket, amelyekről még olyankor sem voltak hajlandóak lemondani. Ez talán valami olyasmi lehetett, mintha ma a templomból egyeseknek az útja egyenesen a kocsmába vezetne.

A bűnti lehetőségek között ott van az is, hogy megtartóztatom magam a trágár, útszéli beszédmodortól. Ma, ha hazamegyek, nem fogok összeveszni megint a feleséggel vagy a férjemmel, nem fogok bántani senkit. Nem élek vissza a hatalmammal senki felett, akit az Úr rám bízott, legyen az családtag, gyülekezeti tag, munkás, napszámos. Mía másmilyen leszek, mint amit eddig megszokhattak tőlem. Ebből megsejthetik, hogy bűntölök, de nem tüntetőleg teszem ezt, nem akarom a bűntömet feltétlenül mindenkinek az orrára kötni. Nem embereket akarok meggyőzni a bűntömmel, hanem Istent. Nem arról akarom meggyőzni Istent, hogy kicsoda bajnoka vagyok a bűntnek, hanem arról, hogy milyen engedelmesen hagyom, hogy munkálkodjon bennem Szentlelke által, és vezessen a megtisztulásba, az aláztatóság által.

Természetesen az előbb elmondottakkal nem azt akarom sugallni, hogy a bűnt olyan szinten magánügy, hogy az csak rám és Istenre tartozik. Ha megkérdeznék, számot adhatok, és számot is kell adnom arról, hogy miként bűntölök. Lehet ez által másokat is megnyerhetek a bűntnek, és példát is mutathatok nekik, hogy mindenkinek sikerülhet a hiteles bűnt, hiszen nekem is sikerült. Az is lehetőség, hogy egy nyilvánosan meghirdetett időben közösségi bűntöt folytassunk, mint ahogy tették ezt a niniveiek, amikor Jónás meglátogatta őket, és elmondta, hogy Isten megítélte őket. Lehet ez gyülekezeti szintű, vagy több gyülekezetet érintő bűnt egyaránt. Az ilyen nyilvános bűntben is ugyanaz le-

gyen az alapfeltétel: hiteles, egyetértésben, csendes alázatban, békességben folytatott böjt. Jézus dicséri a niniveieket, amiért a leghatalmasabtból a legalacsonyabb sorsúakig, a legöregebbektől a legfiatalabbakig egyaránt mindenki böjtölni kezdett, ami a szívükben felébredő hitből fakadt. (Mt 12,40–41) Az ő böjtjüket Isten valóságnak ítélte, és visszavonta ítéletét, amit felettük akart tartani. Kaptak egy határidőt, és az elég volt nekik arra, hogy felhagyjanak bűnös cselekedeteikkel, és Istenhez forduljanak. Neked mennyi idő lenne elég erre?

A fogságból hazatért zsidóság, akikhez Ézsaiás szavai szólnak, elvárta, hogy Isten értékelje vallásos erőfeszítéseit, a vallási szokások megtartását és felelevenítését a fogság előtti korból. Lehet, hogy vannak közöttünk olyanok, akik azt gondolják, hogyha a '89-es rendszerváltás óta rendszeresen járnak templomba, azzal Isten nagyon meg kell legyen elégedve. De ennél itt sokkal többről van szó. Biztos vagyok benne, hogy Isten az eddigi teljesítményedet is nagyra értékeli. De nem gondolod, hogy eljött az ideje, hogy ennél még többet nyújts? Ne elégedj meg ennyivel, mert több is lehet az. Merd vállalni a böjtöt, és hasznodra, üdvösségedre válik. Ámen.

Hazug ember nem lehet igaz művész

Ebbe a távlatba tartozik bele az a sok tiltakozás, amely a művészet ellen a vallás nevében a protestáns talajon hangzott el. Ezt éppen a művészet csúcsein járók értik meg. Jászai Mari például színiakadémiai előadásait ezekkel a szavakkal nyitotta meg: „A jó Isten nevében kezdjük meg munkánkat. Kérjük, tisztítsa meg szívünket, hogy igazak tudjunk lenni. Az ember lelke minden tettében visszatükröződik: a hazug ember nem lehet igaz művész.” Mint ahogy Ézsaiást sem lehetett népéhez küldeni mindaddig, míg egy angyal tüzes parázzsal nem érintette ajkát, a művésznek is magasabb küldetésre és megtisztulásra van szüksége, hogy művész lehessen. Arra az isteni könyörületre, amely Krisztusban megnyílt. Ez az, amit a művészetben a legragyogóbb technikai készség, a legalaposabb mesterségbeli tudás sem pótolhat. Viszont, ha ez megvan, még némi formai fogyatékoságok sem ronthatják lenyűgöző hatását.

Török István

Prédikáció a nemzetközi homiletikai irodalomból

Jürg Birnstiel

Az én békességemet adom nektek

Idős, tanúságtévő, hívő temetésén

Alapige: János 14,27

Elköltözött testvérünk számos, szép évet kapott Istentől. Elmondhatjuk, hogy bizony olyan életkort ért meg, amelyet csak remélhet az ember idős korában. Ez rendben van, de eltávazása veszteség azoknak, akik szoros kapcsolatban álltak vele.

Mégis, hálásak is lehetünk Istennek, hogy testvérünknek nem kellett tovább megpróbáltatások, testi gyengeségek miatt szenvednie.

Búcsúvételünkkor ezt az igeverset vizsgáljuk meg alaposabban:

Békességet hagyok nektek: az én békességemet adom nektek; de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, ne is csüggedjen. (Jn 14,27)

1. Az Isten békessége

Ha arra gondolunk, ahogyan testvérünk Jézus Krisztussal találkozott, elképzeltük, miért volt neki olyan fontos ez a vers. Kétségbeesett és zaklatott állapotában találkozott vele Jézus Krisztus. Így jutott nyugalomra, mélységes békesség áradt be az életébe. Olyan békesség, amit nem adhat a világ.

Az én békességemet adom nektek; de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja...

Ez nem olyan békesség, ami esetleg tárgyalások útján érhető el. Ez nem olyan békesség, amit a világ többnyire csak fegyverszüneti egyezményrel ideig-óráig biztosít.

De testvérünk megismerte azt a békességet, amit csak Jézus tud ajándékozni. Tulajdonképpen ezt azok értik meg, akik megkapták már az Isten békességét.

Olyan békesség ez, ami Isten irántunk való megengesztelődéséből, megbékéléséből származik. Testvérünk tudta, hogy ezért a békességért küzdött Jézus a kereszten. Már az Ótestamentumban van utalás arra, amit Jézus tenni fog: *Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozza. Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az ÚR őt sújtotta mindnyájunk bűnéért. (Ézs 53,4–6)*

Szerettetek minden bűnét letehetette, és így békességre talált e földi létre és az örökévalóságra vonatkozóan is. Ezzel Isten megoldotta élete legfontosabb kérdését. Tehát elrejtettségben van Istennél!

Sajnos, manapság kevesen foglalkoznak komolyan ezekkel a fontos kérdésekkel. Talán azért, mert egyszerűen túl jól megy a sorunk. Olykor bizonyára jobb lenne, ha mint testvérünk is, kiúttalan helyzetbe jutnánk. Akkor talán megnyílnánk az élet legfontosabb kérdései számára. De nem kell feltétlenül rossz sorsban élnünk. Természetesen sokkal jobb az, ha jó időkben tesszük fel magunknak ezeket a kérdéseket.

Remélem, senki nem jár úgy közülünk, mint az egykori király.

Volt egyszer régen egy király, aki kora szokása szerint udvari bolondot tartott. Ennek joga volt ahhoz, hogy megmondja az igazat a királynak és a fejedelmeknek akkor is, ha az keserűen esett nekik. Egyik nap a király egy arany csengettyűvel ellátott ezüst bohócpalcát ajándékozott a bolondnak, és azt mondta: „Biztosan te vagy a legnagyobb

bolond a világon. Ha egyszer egy nálad is nagyobb bolonddal találkozol, annak add tovább ezt a pálcát.”

A bolond évekig használta a pálcáját – egészen addig, amíg megtudta, halálán van a király. Akkor szökdécselve bement a szobájába és azt mondta: „Király, hallom, hogy nagy utazásra akarsz menni.”

„Nem akarok, muszáj” – válaszolta neki a király. „Óh, muszáj. Van tehát mégis egy olyan földi hatalom, amely fölötté áll a legnagyobbaknak is. – De biztosan nemsokára visszatérsz.”

„Nem” – nyögött a király. – „Ahova én utazom, onnan nem tért vissza senki.” „Nahát, nahát” – vélte a bolond higgadtan – „akkor biztosan jól felkészültél erre a hosszú útra. Bizonyára gondoskodtál arról, hogy királyi módon fogadjanak abban az országban, amelyikből nem lehet visszatérni.”

A király csak csóválta a fejét. „Ezt elmulasztottam. Nem szakítottam elég időt arra, hogy megfelelően felkészüljek erre az utazásra.” – „De hát biztosan tudad, hogy eljön a pillanat, amikor útra kell kelned.” „Igen, tudtam én ezt, de ahogy mondtam, nem szántam elég időt arra, hogy megfelelően törődjek a felkészüléssel.”

Akkor a bolond letette a pálcáját a király ágyára, és azt mondta: „Egyszer megparancsoltad, hogy annak adjam ezt tovább, aki még nálamnál is nagyobb bolond. Király, vedd a pálcát! Tudad, hogy az örökkévalóságba kell térjél, és tudad, hogy nem lehet onnan visszatérni. És mégsem gondoskodtál arról, hogy feltáruljanak előtted az örökkévalóságba vezető ajtók. Király! Te vagy a legnagyobb bolond!”

Ezzel szemben elköltözött testvérünk pontosan tudta, hogy hova megy és mindenre a legjobban felkészült.

2. Ne hagyjátok, hogy hitetekben megrendítsenek!

Ez a békeesség vezette testvérünket ahhoz, hogy semmi és senki sem tudta igazán megingatni a hitét. Ne hagyjátok, hogy bárki is megrendítsen hitetekben, és ne hagyjátok magatokat elbátortalanítani!

Egészen különös volt a Jézus iránti állhatatossága és hűsége. Élete tanúságtétel volt arról, hogy nem engedte, hogy bármi is eltántorítsa Jézustól. Hű és odaadó maradt Ura, Jézus Krisztus iránt.

Elfogadta, hogy próbát bocsátott rá az Úr. Mivel Jézus is sok szenvedést viselt értünk, ő is vállalni tudta fájdalmait. Tudta, hogy az Úr kijelölte azt az időt, amikor meghal, és erre teljesen készen állt. Állhatatosan és hűségesen imádkozott újra és újra családtagjaiért és mindazokért, akiket Isten a szívére helyezett.

Befejezés

Kedves szeretteitek befejezte földi életét. A hitet megtartotta és utolsó leheletéig hű maradt Jézushoz.

Aki őt és példáját buzgón követni akarja, hívja be az életébe Jézust. Mert azt is bizonyítja elköltözött testvérünk élete, hogy saját erejéből sem hitben élő, sem hűséges nem lehet az ember.

Ha tehát száddal Úrnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülj. Mert szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk, és szájjal teszünk vallást, hogy üdvözüljünk. (Róm 10,9–10)

Testvérünk tudta, hogy halála nem az utolsó állomás, mivel az örök élet, amivel Isten megajándékozta, erősebb, mint a halál. Ezért mondta Jézus: *Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él. (Jn 11,25)*

Ez a vigasztalásunk: testvérünk él, jóllehet testben meghalt. És mindnyájan, akik osztozunk a hitében, viszontlátjuk őt dicsőséges lényé szerint az örökkévalóságban, a teremtő Istennél. Ámen.

A Genezáret partján

(Lelkigondozói rovat lelkipásztorok részére)

Gyökössy Endre

I.

Mérlegen – az életünk*

Életek – cél nélkül?

Fénytelen szemmel, magukba roskadtan ülnek lelkészük vagy egy lélek-orvos előtt. Tétova, ide-oda rebbenő tekintetük, megtörtségük már-már riasztóan ismerős, mintha valami láthatatlan egyenruhát viselnének.

Aki ismeri ezt az „egyenruhát”, előre tudja az első mondatot, amely valahogy így kezdődik:

– A doktor szerint semmi szervi bajom, betegségem nincs; minden leletem negatív, és mégis betegnek érzem magam. Mintha ólomból volna minden tagom, reggelenként legszívesebben föl se kelnék az ágyból, fal felé fordulnék és ott maradnék, ha tehetném. De élnem kell. Nem magamért, a páromért, a gyerekekért. Élnem, ami a legnehezebb a számomra. Tulajdonképpen teljesen értelmetlenedett az életem.

Igen, kisebb-nagyobb változatokkal, de újra és újra ezt hallja manapság a legtöbb lelkigondozó, jó barát és jó barát nő, telefondoktor és pszichológus, akinek még füle van a hallásra, és szíve az odahallgatásra. Legfeljebb a mondanivaló megfogalmazásában van némi, árnyalatbeli különbség.

– Üresjáratba kerültem, egyszerűen minden és mindenki untat, magamat is unom és untatom – mondta magáról valaki.

– Teljesen lebénultam – írta egy jó ismerősének a barátja.

– Olyan idegen minden – fogalmazta meg egy tétova lélek a lelkészének –, mintha idegen bolygóra kerültem volna.

Szeberényi Lehel *Jóság* című novellájában így emlékezik meg egy halott lelkésztől és feleségéről (milyen jellemző sorok):

„Ők ketten – merengtem – különös házaspár, nem is illenek a mai világba, ahol lassan mindnyájan eltompulunk. Ők ismerik még a jóságot, míg mi lassan a jóság elfogadására is fáradtak vagyunk. Olthatatlan szomjúság támadt bennem legalább egy icipici jóság után. Pirulát éreztem benne a társadalmi méretű ragály ellen, amely a mások iránti érzéketlenség tüneteivel éri el az embert, mielőtt a teljes eltompulás kitörne rajta.”

Vagy ahogy Júdás apostol levelében olvashatjuk, mintegy összefoglaló diagnózisként korunk emberéről:

Olyanok, mint a szél sodorta, víz nélkül való fellegek, mint az őszi végi gyümölcstelen fák, amelyek gyökereitől kiszakítva kétszer hálnak meg... (Júd 12) – Azaz kiszakítva az életből, meghalnak: először úgy, hogy ők érzik, tudják magukról: immár érzéketlenek, holtak; aztán másodszer, amikor a szívük is megáll, nemcsak az életük.

Nem kisebb bajról beszélek most, mint arról, hogy új lelki ragály pusztít közöttünk, nem veszélytelenebb és kevésbé fertőző, mint a középkorban a pestis. Azt is mondhatnám, hogy a rák és az érrendszeri megbetegedések után manapság talán ez szedi a legtöbb áldozatot körülöttünk és közülünk. Következésképpen tudatosan fel kell készülnünk – ebben a

* Gyökössy Endre: *Isten iskolája*. Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest.

könyvecskében ezt tesszük – a védekezésre, a megelőzésre, s ugyanakkor egy olyan új szolgálatra a már megbetegedett felebarátaink felé, amelyet eddig nem is ismertünk és nem is végeztünk. Igen, fel kell készülnünk egy olyan epidémia, járvány elleni védekezésre, amely tíz- és tízezreket kerget manapság az alkoholizmusba, gyógyszer-narkomániába, sőt az öngyilkosságba. Ez a ragály már-már elérte a (ma még) templomos népet, sőt itt-ott a hívőket is. Ezt nem kis felelősséggel, de tapasztalatból mondom.

Egy neves lélekbúvár, V. E. Frankl egész életét ennek az új jelenségnek leírására és gyógyítására szentelte. Ezt a lelki betegséget, amelynek a jellemző tünete a teljes üresség, az üreztetés, *egzisztenciális vákuumnak* nevezte el; az ember egész létét, egzisztenciáját átható és fenyegető, megtámadó üresség-érzésnek.

Közel fél évszázados lelkesítő szolgálatom alatt szüntelen új és új problémával kellett megbirkóznom nekem is, mint a legtöbb lelkesítő kortársamnak.

A harmincas évek végén újra és újra el kellett mondanunk, hogy Isten nem esőisten, aki azért van, hogy biztosítsa a jó termést s némi imáért és adományért bebiztosítson bennünket betegség ellen, hanem Atyánk, a Jézus Krisztus által, aki olykor úgy nevel, hogy meg is fenýíti gyermekeit. Úgy szeret.

A negyvenes évek közepétől alig-alig tértünk magunkhoz, mégis meg kellett találnunk egy totálisan új világban az örök és változatlan Ige mondanivalóját, Isten akkor aktuális üzenetét.

Majd jött az ötvenes évek ébredése, és a mi generációnk újra felfedezte Jézust, az *Emberfiát*, hogy emberebbé válhassunk; és az *Istenfiát*, hogy ebbéli sikertelenségeinket előtte tehesük le.

Közben rá kellett döbbsennünk, hogy az Egyház csak akkor Isten egyháza, ha *szolgál*, és nem akar többé uralkodni; sőt az elmúlt években még azt is megtapasztaltuk, hogy Szentlélek nélkül minden munkánk csak adminisztráció és gondosan szabályozott egyházi masinéria. És mondhatnám és mondhatnám...

De szolgálatom egyetlen évére, hónapjára sem emlékszem, amikor az a bizonyos, valamikor Jeruzsálemtől Jerikóig vezető úgynevezett *Nagy Vörös Út* – idáig ne ért volna. Az a Nagy Vörös Út, amelyen a bibliabeli irgalmas samaritánus a vérben fekvő ember fölé hajolt.** Mert hol neked kellett fölé hajolnod, hol nekem föléd, mert valamelyikünk mindig vérzett, s már régen elvéreztünk volna, ki így, ki úgy, ha az elmúlt évtizedekben valaki – Jézus nevében – be nem kötözgetett volna irgalmasan.

Ám azt hiszem, ilyen különös szituációban még sohasem éltünk. Ha ma hangoznék el az irgalmas samaritánus példázata, Jézus talán valahogy így mondaná el:

...Egy samaritánus pedig, aki úton volt, amikor észrevette az áldozatot, megszánta, odament, hogy elsősegélyben részesítse, s ha kell, kórházba vigye. Ám nagy csodálkozással látta, nincsenek is vérző sebei, csak behunyt szemmel és összekuporodva fekszik egy bokor alatt, és amikor megérintette annak a kezét, érezte, hogy meleg. Megszólítván őt, megkérdezte, mi a baja. Az pedig azt válaszolta, hogy semmi, és hagyja őt békén. Járt már erre egy pap és egy tanár is, azok legalább nem zavarták. Ám a samaritánus tovább unszolta őt, kérdezgetvén a bajáról, mire az megunván a samaritánus zaklatását, végül is így felelt:

– Minek menjek tovább, ha feküdhetek, minek nézzek, ha nem látok, minek tegyek-vegyek, ha annak nincs értelme, és egyáltalán semminek se a nap alatt – majd arra kérte a samaritánust, legyen hozzá irgalmas, és hagyja békén, ne vegye fel a kocsijába és ne vigye sehová.

** Gyököcssy E.: *Ezt cselekedj és élsz c.* kötetében részletesen elemzi az irgalmas samaritánus történetét (Kézfogás 4.; Szent Gellért Kiadó)

Ám a samaritánus lekuporodott a beteg mellé, és megfogván annak kezét, így beszélt hozzá:

– Kelj fel, testvérem, mert minden emberből csak egyetlenegy él a nap alatt, és én nem végezhetem el azt, amit neked kell megtennem, és nem szólhatom azt, amit neked kell mondanod, és nem kereshetem meg azt a halódó felebarátot, akihez te küldettél, hogy megbátorítsad őt és elmondd neki, amit most én teneked.

A bokor alatt fekvő ember ezt válaszolta a samaritánusnak:

– Hogy tehetném én mindezt, amikor ilyen erőtlén vagyok?

A samaritánus pedig azt mondta neki:

– Ha megmozdulsz, már fel is tudsz ülni. Ha felülsz, már fel is tudsz állni. Ha felállsz, már el is tudsz indulni. Ha elindulsz, megérkezel Ahhoz, Akihez öröktől fogva küldettél, és elmondhatod neki: meggyógyul a te lelked. És meggyógyul annak a lelke és a tiéd is, míg mindezt megcselekszed. Ezért kelj fel és ekképpen cselekedjél. – És az felülvén, felkelt és akképpen cselekedett, ahogyan azt a samaritánus mondta neki, és meggyógyult a felebarátja, és meggyógyult az ő lelke is...

Lehet, hogy ma így beszélt volna Jézus.

Nyári szabadságunk alatt külföldön találkoztunk valakivel, akit évekkkel ezelőtt alkoholtól és kábítószerektől felpuffadt arccal és testtel kellett látnunk. Többszöri öngyilkossági kísérlet után éppen csak vonszolta magát. Most virággal futott elénk. Tíz évet fiatalodott és szépült. Látva öröms rácsodálkozásunkat, egy meghitt sétán elmondta, hogy élete legmélyebb pontján valaki megállt mellette és azt mondta: „Még nincs késő, még mindent újrakezdhet! Higgye, amit valamikor hívő édesanyjától hallott, hogy Istennél nincsen lehetetlen: még az sem az, hogy egy kortyot sem iszik többet!” – És nem csak mondta ezt, hanem mellette is állt, mindaddig, míg a csoda valóban bekövetkezett: az új kezdés, az új élet. Az illető elmondta azt is, hogy most a Névtelen Alkoholista segítő egyesület aktív tagja, s ma már ő áll mások mellé, ahogy őmellé állt az a modern irgalmas samaritánus.

Nem kis megrendüléssel hallgattuk ezt a nagyon is mai, de ősrégi történetet a samaritánusi szolgálatról. És végtelen hála volt a szívünkben Jézus iránt, Aki tegnap és ma és mindörökké ugyanaz – s Akinek ma két kérését kell tolmácsolnom. Az elsőt azoknak üzeni, akik úgy érzik, hogy bár élnek, de lelkük mélyén halottak, üresek:

– *Az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy. Ébredj fel, és erősítsd meg a többieket, akik halófélben vannak...* (Jel 3,1–2) Így szólt Ő egykor a szárdiszi gyülekezet vezetőjének, és ma is így szól az övéihez.

Azoknak pedig, akik a megtérés evangéliumát várják, ezt üzeni:

– Most térj meg magadtól – a másik emberhez, ahhoz, akinek a lelke belefáradt az életbe, s míg életre szeretgeted őt, neked is megszentelődik az életed. Mert vajon nem az a te bajod, hogy mindig ugyanazt akarod hallani, mint első szereteted idején, amikor megszólított az Úr?... De Ő most azt akarja, hogy *te szólj, úgy*, ahogy egykor Ő szólt tehozzád: „Testvérem, ülj fel, és ha felülsz, már fel is tudsz állni, és ha felállsz, már el is tudsz indulni, és ha elindulsz, ő veled megy az úton – szívtől szívig, élettelen élettől élettelen életig, hogy ne csak te élj, hanem mindenki éljen!” Mert ez az Ő akarata.

És a bojtár nem mondhat mást, mint azt, amit rábizott a főpásztor.

Ez az üzenet pedig egyszerű: Nem kong az a szív, / amelyben Jézus él. / Nem üres az a lélek, / amely befogadta a Szentlelket. / Nem céltalan az az élet, / amely Isten felé növekedik: / Szüntelen, / Szüntelen, / Szüntelen.

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés

Farkas Sándor
Kolozsborna

Szolgált Jákób Rákhelért hét esztendeig...

Alapige: 1Mózes 29,20

A hálaadásnak és reménységnek e boldog órájában, amikor veletek együtt mi is mindannyian szívből örvendezünk, Istenünknek kell mindenekelőtt hálát adnotok, hogy életetek útja egymás felé vezetett és egymásra találtatok.

Istennek irántatok érzett kegyelme és mélységes szeretete vezette lépteiteket egymás felé, hogy aztán tisztán, kéz a kézben idevezessen az Úr asztala elé, ahol esküt teszték Neki és egymásnak.

Szent ez az eskü, mert ennek betartására maga Isten kötelez. Ő azt akarja, hogy boldogok legyetek! Ez az eskü soha nem szabad megüresedjen vagy megszakadjon, mert Isten nevében kötitek. Az Ő nevében hittel kötött eskü olyan erős kötél, mely soha el nem szakad.

Látjátok, Jákób is hosszú és keserves utat kellett megtegyen, míg végre megtalálta azt a szeretetet, mely örökre összekötötte életét Rákhellel. Vajon menekülése közben gondolhattott ő arra, hogy majd olyan helyzetbe és helyre jut végül, ahol megnyugszik lelke és tiszta szeretetre talál? De Isten úgy vezérelte őt, hogy amikor már minden ereje és reménysége elfogyott, épp akkor találja meg azt, akit Isten szánt neki az élete útján: a hűséges, tiszta szeretettel élő Rákhelt.

Titeket is egymásnak szánt Isten. Ezért szent köteleességek megtartani azt, amit most Isten és a gyülekezet előtt ígértetek és fogadtatok. De mindezek mellett törjön fel szívetekből a hálaadó szó, mondjátok boldogan: Köszönöm, Édesatyám, ezt a boldog órát, ezt a szerető szívet és meleg kezet, amit kegyelemből adtál nekem!

Kedves ifjú pár! Közben ne feledjétek azt sem, hogy mélységes tisztelettel kell odafordulnotok, odahajolnotok a titeket felnevelő, rólatok gondoskodó születek felé, akiknek most örömkönnny csillog szemükben, és ne engedjétek soha, hogy ez az örömkönnny kiszáradjon szemükből.

Mielőtt elindulnátok a házaseslet szép és csendes útján – mely egyedül tőletek függ, hogy szép és csendes, vagy csak keserűség és nyűg lesz –, útravalóként két nagyon fontos dologra figyelmeztet Isten:

1. Egymásért és egymásnak szolgálva naponként szüntelenül biznyságot tegyetek az egymás iránti hűségről és szerelmetek szeretetté való minősüléséről. Azért, mert a boldog és hosszú házaseslet gyökere, öre és fenntartója a megronthatatlan hűség és a kölcsönös bizalom. Látjátok, Jákób kétszer hét esztendeig szolgált Rákhelért és „csak néhány napnak tetszék az neki, annyira szereti vala őt!” Mert önzetlenül szerették és tisztelték egymást.

2. Házasesleteteknek mindvégig ez legyen jelszava: legyünk tökéletesek, mint a mi mennyei Atyánk is tökéletes. Növekedjétek az ég felé, imádkozzátok a menny felé, mert a teljes boldogság hazája a menny, ahova egyedül csak a hit, a remény és a szeretet kalauzol el. Kérjétek Istent naponként, hogy ezen az úton vezessen titeket.

Míg odaértek, legyetek boldogok! Ámen.

Temetési igehirdetés

Megyaszi László

Kézdimartonfalva

„A halál árnyékában sem félek...”

Alapige: Zsoltárok 23,4

Gyászoló család! Gyászoló testvéreim!

Szívünkben szomorúsággal és fájdalommal állunk meg e koporsó előtt. Egy hűséges férj, egy önfeláldozó édesapa, egy szerető nagytata, egy jószágos rokon, egy jószívű presbiter nyugszik e koporsóban. A fájdalom sötétségében vigasztalást és erőt kérünk a nagykegyelmű Úr Istentől. Kell ez a vigasztalás és erő a családnak, a gyászolóknak, mert a halál kegyetlen gyorsasággal ragadta el testvérünket. Még az elmúlt vasárnap itt ült a templomban, és áhítattal nyitotta fel a Szentírást, és buzgón énekelte a zsoltárt. Életének meghatározója volt az őszinte, nyílt szív, a segíteni akarás, az egyháza iránti ragaszkodás.

Olyan szépen mondja a zsoltáros: „még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól...” Átérezte egész lényével, hogy életét Jézus Krisztus vezeti. Tudta, hogy az ember ebben az életben nem saját érdeméért nyeri és kapja a földi és mennyei ajándékokat, hanem „Jézus nevéért”. Tehát kegyelemből!

Minden cselekedetét e földi életben áthatotta az ige második része „...mert te velem vagy.”

Amikor három nappal ezelőtt hívatott, hogy szeretne úrvacsorát venni, és tudomásomra jutott az ő váratlan betegsége, szorongó szívvel kerestem fel hajlékában. Alig tudott már beszélni, de arca derűs volt, vidám és megelégedett. Próbáltam vigasztaló szavakat mondani, de végül én is elérzékenyültem. Akadozó szavaival ő kezdett vigasztalni és bátorítani, tervezgetni a jövőre nézve. Nem volt benne semmi félelem, sőt őszinte vallomásában értésemre adta, hogy Krisztusa vele van. Alázatosan meghajolt Isten akarata előtt, és elfogadta a neki kiszabott testendőket.

Milyen fontos volna, gyászoló testvéreim, ilyen félelem nélküli tiszta életet élni, és minden tettünkkel Megváltónkhoz kapcsolódni. Olyan sokszor van jelen életünkben „a halál árnyékának völgye”. Olyan sokszor kísért a gonosz, olyan sokszor szűkölködünk és szorulunk vigasztalásra.

Törekednünk kell arra, hogy Krisztusunkkal szövetségbe kerüljünk, mert aki szövetségben él, nem szűkölködik. Étele, itala, egészsége biztosított, sőt biztonsága felől is nyugodt lehet, félelem nélkül élhet. A jó Pásztor, Jézus Krisztus őrizője életednek, és mindenféle veszedelemmel szembeáll. Győzelmét a kereszten az ő halálával vívta ki és feltámadásával tette számunkra is elérhetővé.

Az ige utolsó részében a zsoltáros azt mondja: „a te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem”. A jó Pásztor a pásztorbotot és a buzogányszerű fegyvernek számító fűtykőst (botot) a nyáját fenyegető vadállatok és rablók ellen használta. Ezt a nyáj tudta, ezért volt vigasztaló és megnyugtató, ha ezeket az eszközöket látta a pásztor kezében. Ezt próbálta megélni életében és tetteivel elköltözött presbiter testvérünk is.

Istennek adunk hálát, hogy őt adta mindannyiunk számára a földi életben.

Adjon Isten nektek, gyászoló testvéreim, békességes vigasztalást az Igéje által, és boldog találkozást az Ő országában. Amen.

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenei Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
400079 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.
Tel: 0264-592453; Fax: 0264-595104; Email: belmisszio@reformatus.ro

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület
Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Dávid Zoltán

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Salamon Emese

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

Halassy Adrienn

Falusi templomok

Vissza, vissza a kazettákhoz,
a jóság kaptárába!
Az egyszerűség törpe bája
borítsa csak be életünk.

Paraszt templomok tisztasága,
a protestáns varázs –
visszaverődő zsoltárok imája
fehérre meszelt falak oldalán.

Csak fönt, fönt a mennyezet virágzik...
Megnyílnak mégis az egek,
mikor az áhítat ecsetje kopogtat,
örökéletet kapnak a színek.